

Castaneda, Anu (THL)
Larja, Liisa (Tilastokeskus)
Nieminen, Tarja (Tilastokeskus)
Jokela, Satu (THL)
Suvisaari, Jaana (THL)
Rask, Shadia (THL)
Koponen, Päivikki (THL)
Koskinen, Seppo (THL)

Ulkomaalaistaustaisten psyhykinen hyvinvointi, turvallisuus ja osallisuus

Ulkomaista syntyperää olevien työ
ja hyvinvointi -tutkimus 2014 (UTH)

Työpaperi 18/2015

Ulkomaalaistaustaisten psyykkinen hyvinvointi, turvallisuus ja osallisuus

Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi -tutkimus 2014 (UTH)

Castaneda, Anu (THL)

Larja, Liisa (Tilastokeskus)

Nieminen, Tarja (Tilastokeskus)

Jokela, Satu (THL)

Suvisaari, Jaana (THL)

Rask, Shadia (THL)

Koponen, Päivikki (THL)

Koskinen, Seppo (THL)

© Kirjoittaja ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Taitto: Taittotalo PrintOne

ISBN 978-952-302-535-6 (verkkojulkaisu)
2323-363X (verkkojulkaisu)
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-535-6>

Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy
Tampere, 2015

Lukijalle

Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi -tutkimus (UTH) on laajin Suomessa tehty tähän aihepiiriin liittyvä väestötutkimus. Tutkimus toteutettiin Tilastokeskuksen, Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) ja Työterveyslaitoksen (TTL) yhteistyönä, osana Tilastokeskuksen Työvoimatutkimuksen ulkomaalaistaustaisiin kohdistuvaa lisätutkimusta ja kytkeytyen THL:n Alueelliseen terveys- ja hyvinvointitutkimukseen (ATH). Tutkimusta rahoittivat myös opetus- ja kulttuuriministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö sekä sisäministeriön hallinnoima EU:n kotouttamisrahasto.

UTH-tutkimuksen tietosisältö koostuu työhön, koulutukseen, terveyteen ja hyvinvointiin liittyvistä kysymyksistä. Haastattelut tehtiin tammikuun 2014 ja huhtikuun 2015 välillä. Tilastokeskuksen haastattelijat keräsivät tiedot pääosin tietokoneavusteisilla käyntihaastatteluilla, joita tehtiin 12 eri kielellä. Vakituisten haastattelijoiden lisäksi tutkimushaastattelijoina oli rekrytoitu näitä kieliä puhuvia haastattelijoina. Keskimäärin 70 prosenttia otokseen kuuluvista naisista ja 61 prosenttia miehistä osallistui tutkimukseen. Tutkimukseen osallistui 3 262 Suomessa pysyvästi asuvaa 15–64-vuotiasta henkilöä, joiden molemmat vanhemmat olivat ulkomailla syntyneitä. Vastanneisiin kuuluu siis myös Suomessa syntyneitä niin sanottuja toisen polven maahanmuuttajia, Suomen kansalaisia ja lyhyen tai pitkän aikaa Suomessa asuneita henkilöitä. Tässä raportissa ryhmää kutsutaan ulkomaalaistaustaisiksi.

Tässä raportissa esitellään ensimmäisiä tuloksia ulkomaalaistaustaisten psyykkisestä hyvinvoinnista, osallisuudesta ja turvallisuuskokemuksista. Lisäksi tarkastellaan näiden kokemusten yleisyyteen yhteydessä olevia taustatekijöitä. Muista aihepiireistä tuloksia julkaistaan erillisissä raporteissa ja artikkeleissa syksyn 2015 aikana. Nyt esitettävissä tuloksissa rajaudutaan 20–64-vuotiaiden ikäryhmään (jossa on UTH-tutkimuksen aineistossa 2 988 vastaajaa), jotta vertailut saman ikäiseen Suomen koko väestöön ATH-tutkimusaineistoa (11 595 vastaajaa) hyödyntäen ovat olleet mahdollisia.

UTH-tutkimuksen tulokset antavat kattavan kuvan ulkomaalaistaustaisen, vakituisesti Suomessa asuvan väestön tilanteesta ennen syksyn 2015 turvapaikanhakijoiden määrän nopeaa kasvua. Tutkimuksen tuloksia voidaan soveltaa pohdittaessa millaisia kotouttamistoimia ja palveluja tarvitaan, sekä miten niitä voidaan sopeuttaa vastaamaan ajankohtaisia muutoksia Suomen väestörakenteessa. Tämä raportti on laadittu myös palvelemaan Valtioneuvoston rahoittamaa Maahanmuutto, turvallisuus ja ennakointi -hanketta (2015), jossa tarkastellaan eri maahanmuuttajaryhmien asemaa ja haavoittuvuutta sekä siirtolaisuuden esille tuomia sisäiseen turvallisuuteen liittyviä kysymyksiä. Hanke toteutetaan yhteistyössä hanketta koordinoivan Poliisiammattikorkeakoulun, Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ja Tilastokeskuksen kesken.

Tiivistelmä

Anu Castaneda, Liisa Larja, Tarja Nieminen, Satu Jokela, Jaana Suvisaari, Shadia Rask, Päivikki Koponen, Seppo Koskinen. Ulkomaalaistaustaisten psyykinen hyvinvointi, turvallisuus ja osallisuus. Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi -tutkimus 2014 (UTH). Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL). Työpaperi 18/2015. 41 sivua. Helsinki 2015. ISBN 978-952-302-535-6 (verkkojulkaisu)

Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi -tutkimus (UTH) on laajin Suomessa tehty tähän aihepiiriin liittyvä väestötutkimus. Tutkimus toteutettiin Tilastokeskuksen, Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) ja Työterveyslaitoksen (TTL) yhteistyönä. Tilastokeskuksen haastattelijat keräsivät tiedot pääosin tietokoneavusteisilla käyntihaastatteluilla, 12 eri kielellä tammikuun 2014 ja huhtikuun 2015 välillä. Vastanneisiin kuuluu myös Suomessa syntyneitä niin sanottuja toisen polven maahanmuuttajia, Suomen kansalaisia ja lyhyen tai pitkän aikaa Suomessa asuneita henkilöitä. Tässä raportissa ryhmää kutsutaan ulkomaalaistaustaisiksi.

Raportissa esitetään ensimmäisiä tuloksia ulkomaalaistaustaisten psyykkisestä hyvinvoinnista, osallisuudesta ja turvallisuuskokemuksista. Lisäksi tarkastellaan näiden kokemusten yleisyyteen yhteydessä olevia taustatekijöitä. Analyysit on rajattu 20–64-vuotiaiden ikäryhmään UTH-tutkimuksen aineistossa (n=2 988) tehden vertailuja Alueellisen terveys- ja hyvinvointitutkimuksen (ATH) aineiston (n=11 595) saman ikäiseen Suomen koko väestöön.

Ulkomaalaistaustaisten kokemus turvallisuudesta rakentuu muun muassa psyykkisestä hyvinvoinnista, osallisuudesta ja luottamuksesta sekä mahdollisuudesta saada apua arjen tilanteissa. Turvallisuutta heikentävät kokemukset syrjinnästä ja väkivallasta. Myös aiemmin entisessä kotimaassa koetut traumaattiset tapahtumat voivat pitkään vaikuttaa elämään, toimintakykyyn ja kotoutumiseen. UTH-tutkimuksen tulokset osoittavat, että turvallisuuteen liittyvissä kokemuksissa on suuria eroja riippuen taustamaasta, sukupuolesta, iästä, Suomessa asumisajasta, siitä, minkä ikäisenä Suomeen on muutettu, maahanmuuton syystä ja asuinalueesta Suomessa. Psyykinen kuormittuneisuus ei ulkomaalaistaustaisilla ollut keskimäärin yleisempää kuin Suomen koko väestössä, mutta Lähi-itä ja Pohjois-Afrikka -taustaisilla oli muita useammin psyykkistä kuormittuneisuutta. Traumakokemukset olivat yleisiä pakolaistaustaisilla, joista kolme neljästä oli kokenut jonkin järkyttävän tapahtuman entisessä kotimaassaan. Viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana ulkomaalaistaustaiset kertoivat kohdanneensa väkivaltilanteita keskimäärin harvemmin kuin Suomen koko väestö, miehet yleisemmin kuin naiset. Syrjintää (epäoikeudenmukaista kohtelua) poliisin kanssa, Kelassa tai sosiaalipalveluissa, terveystalouksissa tai TE-toimistoissa asioidessaan oli kokenut 10–13 prosenttia ulkomaalaistaustaisista. Ulkomaalaistaustaiset kuitenkin kokivat luottamusta suomalaisen terveyden ja sosiaalihuoltoon, oikeuslaitokseen ja poliisiin huomattavasti yleisemmin kuin Suomen koko väestö. He myös kokivat saavansa apua naapuriltaan ja olivat tyytyväisiä asuinalueeseensa selvästi yleisemmin kuin koko väestö.

Nuorille aikuisille, Suomessa syntyneille tai alle kouluikäisinä Suomeen muuttaneille näytti kasaantuvan turvattomuuteen liittyviä kokemuksia enemmän kuin vanhemmille ja aikuisena Suomeen muuttaneille sekä täällä pidempään asuneille. Verrattuna vanhempiin ikäryhmiin, nuoret aikuiset uskoivat harvemmin saavansa apua naapureiltaan, heidän luottamuksensa ihmisiin oli heikompa ja he olivat kohdanneet useammin väkivaltaa sekä epäoikeudenmukaista kohtelua vieraiden ihmisten taholta. Turvattomuuteen liittyviä kokemuksia kasaantui erityisesti pakolaistaustaisille ja vähiten työperäisille muuttajille. Pääkaupunkiseudulla asuvilla ulkomaalaistaustaisilla oli enemmän turvattomuuteen liittyviä kokemuksia kuin muualla Suomessa asuvilla.

Nuorten aikuisten, toisen polven maahanmuuttajien ja pakolaistaustaisten tilanteeseen tulisi kiinnittää erityistä huomiota. Erilaiset koulu-, ystävä- ja asukastoimintaprojektit voivat olla tärkeitä yhteiskuntasuhteiden lujittamisessa ja vahvistettaessa kokemuksia turvallisuudesta. Suomessa tarvitaan erityisesti toimenpiteitä ulkomaalaistaustaisen väestön psyykkisen hyvinvoinnin edistämiseksi.

Avainsanat: Ulkomainen syntyperä, maahanmuuttaja, turvallisuus, psyykinen hyvinvointi, osallisuus, luottamus, syrjintä

Sammanfattning

Anu Castaneda, Liisa Larja, Tarja Nieminen, Satu Jokela, Jaana Suvisaari, Shadia Rask, Päivikki Koponen, Seppo Koskinen. Psykiskt välbefinnande, trygghet och delaktighet bland personer med utländsk bakgrund. Undersökningen om arbete och välfärd hos personer av utländsk härkomst 2014 (UTH). Institutet för hälsa och välfärd (THL). Arbetspapper 18/2015. 41 sidor. Helsingfors 2015. ISBN 978-952-302-535-6 (nätpublikation)

Undersökningen om arbete och välfärd hos personer av utländsk härkomst (UTH) är den mest omfattande befolkningsundersökningen som genomförts i Finland bland personer av utländsk härkomst. Undersökningen genomfördes i samarbete mellan Statistikcentralen, Institutet för hälsa och välfärd (THL) och Arbetshälsoinstitutet (AHI). Intervjuare från Statistikcentralen samlade in undersökningsmaterialet i huvudsak med datorstödda intervjubesök. Intervjuerna gjordes på 12 olika språk mellan januari 2014 och april 2015. Bland respondenterna finns också så kallade andra generationens invandrare som fötts i Finland, finska medborgare eller personer som bott i Finland en kortare eller längre tid. I denna rapport kallas de personer med utländsk bakgrund.

I rapporten presenteras de första resultaten om psykiskt välbefinnande samt om upplevelser av delaktighet och trygghet bland personer med utländsk bakgrund. Dessutom studeras bakgrundsfaktorer som har samband med hur vanliga av dessa upplevelser är. Analyserna har begränsats till åldersgruppen 20–64-år i UTH-undersökningens material (n=2 988). Jämförelser görs med Finlands hela befolkning i samma åldersgrupp i data för den regionala hälso- och välfärdsundersökningen (ATH) (n=11 595).

Upplevelsen av trygghet bland personer med utländsk bakgrund byggs upp bland annat genom psykiskt välbefinnande, delaktighet och förtroende samt av möjligheten att få hjälp i olika situationer i vardagen. Tryggheten försämras genom upplevelser av diskriminering och våld. Även traumatiska upplevelser som personerna haft tidigare i sitt förutvarande hemland kan länge ha inverkan på deras liv, funktionsförmåga och integrering. Resultaten av UTH-undersökningen visar att upplevelserna av trygghet varierar starkt beroende på personernas bakgrundsländ, kön, ålder, den tid som personerna bott i Finland, i vilken ålder de flyttat till Finland, invandringens orsaker och området där de bor i Finland. Psykisk belastning var i genomsnitt inte vanligare än hos Finlands hela befolkning, men psykisk belastning var vanligare bland personer från Mellanöstern och Nordafrika än bland andra personer med utländsk bakgrund. Traumatiska upplevelser var vanliga bland personer som hade flyktningbakgrund, bland vilka tre av fyra hade upplevt en uppskakande händelse i sitt förutvarande hemland. Personer med utländsk bakgrund meddelade att de under de senaste 12 månaderna upplevt våldsamma situationer i genomsnitt mer sällan än Finlands hela befolkning, män oftare än kvinnor. Sammanlagt 10–13 procent av alla personer med utländsk bakgrund hade upplevt diskriminering (orättvist bemötande) när de utträttat ärenden hos polisen, FPA och socialbyrån, inom hälsovårdstjänsterna eller på TE-byrån. Personer med utländsk bakgrund hade dock större förtroende för hälso- och socialvården, rättsväsendet och polisen i Finland än Finlands hela befolkning. De upplevde också att de fick hjälp av deras grannar och var klart oftare nöjda med sitt bostadsområde än hela befolkningen.

Det verkar som om unga vuxna, personer som fötts i Finland eller som flyttat till Finland före skolåldern haft fler upplevelser som kan leda till otrygghet än äldre personer, personer som flyttat till Finland som vuxna och personer som bott i Finland en längre tid. Jämfört med äldre åldersgrupper upplevde unga vuxna mer sällan att de fick hjälp av sina grannar, deras förtroende för människor var sämre och de hade oftare upplevt våld och orättvist bemö-

tande från främmande människor. Upplevelser som kan leda till otrygghet var vanligast bland personer med flyktingbakgrund och mest sällsynta bland personer som invandrat på grund av arbete. Personer med utländsk bakgrund som var bosatta i huvudstadsregionen hade fler upplevelser som kan leda till otrygghet jämfört med personer som var bosatta in andra områden.

Man borde fästa särskild uppmärksamhet vid situationen för unga vuxna, andra generationens invandrare och personer med flyktingbakgrund. Olika skol-, vän- och invånarverksamhetsprojekt kan vara viktiga för att förstärka de samhälleliga relationerna och öka upplevelsorna av trygghet. I Finland behövs särskilt åtgärder för att främja det psykiska välbefinnandet bland personer med utländsk bakgrund.

Ämnesord: Utländsk härkomst, invandrare, trygghet, psykiskt välbefinnande, delaktighet, förtroende, diskriminering

Abstract

Anu Castaneda, Liisa Larja, Tarja Nieminen, Satu Jokela, Jaana Suvisaari, Shadia Rask, Päivi Koponen, Seppo Koskinen. Mental health, safety and social inclusion among people of foreign origin. The 2014 Survey on work and well-being among people of foreign origin (UTH). Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos (THL). National Institute for Health and Welfare (THL). Working paper 18/2015. 41 pages. Helsinki 2015. ISBN 978-952-302-535-6 (online publication)

The survey on work and well-being among people of foreign origin (UTH) is the most extensive population study to focus on this topic in Finland. The survey was conducted by Statistics Finland (Tilastokeskus), the National Institute for Health and Welfare (THL), and the Finnish Institute of Occupational Health (TTL). Interviewers from Statistics Finland visited the respondents to carry out computer-assisted interviews in 12 different languages between January 2014 and April 2015. Respondents included individuals born in Finland (so-called second generation immigrants), Finnish citizens, and individuals who have lived for a short or long period of time in Finland. "People of foreign origin" is an umbrella term and is used to refer to people belonging to any of these groups.

This paper reports the first results on the mental health, social inclusion and experiences promoting or threatening safety among people of foreign origin, as well as factors associated with these experiences. The analyses were limited to those aged 20 to 64-year in the UTH data set (n=2 988) and were compared to the corresponding age group of the Regional Health and Well-being Study (ATH) on Finland's overall population (n=11 595).

Among people of foreign origin, subjectively perceived safety is based on mental health, social inclusion, trust and receiving help in everyday situations. Subjective safety may become threatened when a person has experienced discrimination, or violence. Traumatic events experienced earlier in their lives in the country of origin can have long term effects in the lives, ability to function and integration of people of foreign origin. The results of the UTH Survey show that experiences associated with subjectively perceived safety vary greatly depending on the individual's country of origin, sex, age, the length of time they have lived in Finland, the age at which they first moved to Finland, the reason for immigration, and their living environment in Finland. The level of mental strain among people of foreign origin was, on average, no greater than in the general Finnish population. However, the level of mental strain was somewhat higher in people whose background lay in the Middle East or North Africa. Traumatic life experiences were common among refugees – three in four had suffered a traumatic experience in their former home country. When asked about violence over the last 12 months, people of foreign origin reported fewer incidents than the overall Finnish population. Violent incidents were more often experienced by men than women. 10 to 13 per cent of people of foreign origin had experienced discrimination when in contact with the police, Kela (the Social Insurance Institution of Finland), social services/social welfare office, health care, or an employment office. Compared to the attitudes of the Finnish population in general, people of foreign origin more commonly regarded the Finnish health care and social welfare services, the judicial system, and the police as reliable and trustworthy. They also felt that they received help from their neighbours and were significantly more satisfied with their living environment than the overall Finnish population.

Experiences related to insecurity seemed to accumulate in young adults who had either been born in Finland, or had immigrated to Finland under the age of seven, compared to older age groups, those who had immigrated to Finland as adults, and those who had lived in Finland

for a longer period of time. Compared to the older age groups, it was less common for young adults to believe that they would receive help from their neighbours when needed, they had less trust in other people, and they had more often faced violence and experienced discrimination in contacts with strangers. Experiences related to insecurity accumulated amongst the population with a refugee background and were least common among work-related immigrants. People of foreign origin living in the Helsinki metropolitan area had more experiences of insecurity than those living elsewhere in Finland.

More attention should be given to the situation among young adults, second generation immigrants, and those with a refugee background. School activities, friendship promoting activities and residents' associations may be crucial in promoting social relationships and strengthening subjectively perceived safety. In particular, measures to promote the mental health of people of foreign origin are needed in Finland.

Keywords: people of foreign origin, immigrant, safety, mental health, social inclusion, trust, discrimination

Sisällys

Lukijalle.....	3
Tiivistelmä.....	4
Sammanfattning.....	6
Abstract.....	8
1 Johdanto	11
2 Ulkomaalaistaustaisten psyykinen hyvinvointi, osallisuus ja turvallisuuskokemukset	13
2.1 Lähi-itä ja Pohjois-Afrikka -taustaisilla psyykinen kuormittuneisuus yleisintä	13
2.2 Traumakokemukset yleisiä pakolaistaustaisilla	15
2.3 Väkivaltakokemuksia ulkomaalaistaustaisilla vähemmän kuin Suomen koko väestössä	16
2.4 Ulkomaalaistaustaiset luottavat Suomen viranomaisiin ja palveluihin enemmän kuin Suomen koko väestö	18
2.5 Ulkomaalaistaustaiset kokevat saavansa apua naapuriltaan useammin kuin Suomen koko väestössä	20
2.6 Rahan riittävyys vaihtelee, asuinalue koetaan viihtyisäksi.....	23
3 Ulkomaalaistaustaisten kokeman turvallisuuden taustalla olevat tekijät.....	25
3.1 Turvattomuuteen liittyvät kokemukset yleisimpiä nuorilla	25
3.2 Pitkään maassa asuneilla useammin suomalaisia ystäviä	26
3.3 Alle kouluikäisenä muuttaneista vain noin puolet luottaa viranomaisiin	28
3.4 Pakolaistaustaisilla eniten turvattomuuteen liittyviä kokemuksia.....	30
3.5 Pääkaupunkiseudulla asuvilla enemmän turvattomuuskokemuksia.....	32
3.6 Käytettävissä olevat tulot.....	34
4 Johtopäätökset.....	36
Lähteet	39
Liitteet.....	40

1 Johdanto

Suomen väestöstä 5,5 prosenttia on ulkomaalaistaustaisia (Tilastokeskus, 2015a). Viime vuosina Suomen väestönkasvusta 60–70 prosenttia on perustunut maahanmuuttoon. Tarve saada tietoa Suomessa asuvista ulkomaalaistaustaisista henkilöistä on tästä johtuen jatkuvasti lisääntynyt. Ongelmana on ollut, että koko väestön elinoloja ja hyvinvointia kartoittavissa tutkimuksissa ei ole saatu käyttökelpoista tietoa ulkomaalaistaustaisista, koska heitä on sisällytetty otoksiin verrattain vähän, ja heidän osallistumisaktiivisuutensa on ollut alhainen.

Ihmisten kokemana turvallisuus asuinympäristössään on ihmisoikeus ja edellytys täysipainoiselle yhteiskuntaan osallistumiselle. Ulkomaalaistaustaisten turvallisuuskokemusten osalta kyse on myös onnistuneesta kotoutumisprosessista, yhteiskuntarauhasta ja toimivista suhteista eri väestöryhmien välillä. Tässä tutkimuksessa lähtökohtana on oletamus, että kokemus turvallisuudesta rakentuu psyykkisestä hyvinvoinnista, osallisuudesta ja luottamuksesta sekä mahdollisuuksista saada apua arjen tilanteissa. Turvallisuuden tunnetta voivat puolestaan heikentää kokemukset syrjinnästä ja koetut arjen väkivaltilanteet. Myös aiemmin entisessä kotimaassa koetut traumaattiset tapahtumat voivat pitkään vaikuttaa elämään Suomessakin sekä hidastaa kotoutumista ja kykyä luottaa viranomaisiin sekä ihmisiin yleensä.

Kotoutuminen on useimmiten pitkä ja monivaiheinen prosessi ja myös pitkään uudessa maassa asuneet voivat kokea turvattomuutta ja olla muuta väestöä heikommassa asemassa useissa arjen tilanteissa. Ulkomaalaistaustaisten arjen kokemuksiin vaikuttavat muun muassa henkilön taustamaa ja sen palvelujärjestelmät ja viranomaisrakenteet, maahanmuuttoikä ja maahanmuuton syyt, maahanmuuttoprosessi, perherakenne, sosiaaliset suhteet ja niissä tapahtuneet muutokset, mahdolliset traumakokemukset sekä maahanmuuttoon ja kotoutumiseen liittyvät vaikeudet. Erilaiset kulttuuriset käsitykset, saatu koulutus sekä lukutaito, tulkkauksen saatavuus ja Internetin käyttömahdollisuudet vaikuttavat kykyyn ja tapaan käyttää ja hyödyntää palveluja ja viranomaisapua sekä rakentaa sosiaalisia suhteita uudessa kotimaassa. Viranomaispalveluissa henkilöstön asenteet, vuorovaikutustaidot ja kulttuurinen kompetenssi sekä käytettävissä olevat resurssit vaikuttavat kokemuksiin saadusta kohtelusta ja avusta.

Tässä raportissa esitetään tuloksia ulkomaalaistaustaisten psyykkisestä hyvinvoinnista, osallisuudesta ja turvallisuuskokemuksista UTH-tutkimuksen aineistossa (ks. infolaatikko). Lisäksi tarkastellaan näiden kokemusten yleisyyteen yhteydessä olevia taustatekijöitä. Tulokset koskevat 20–64-vuotiasta ulkomaalaistaustaista väestöä, sillä Suomen koko väestöä koskevat vertailutiedot on kerätty tästä ikäryhmästä. Ulkomaalaistaustaisia 20–64-vuotiaita henkilöitä asui Suomessa vuonna 2014 yhteensä 223 000. Luvussa 2 väestöryhmien esiintyvyydestä

Tilastokeskus, THL ja Työterveyslaitos toteuttivat vuosina 2014–2015 Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi -tutkimuksen (UTH). Käyntihaastatteluna toteutetun tutkimuksen tulokset edustavat 15–64-vuotiasta Suomessa vakituisesti asuvaa ulkomaalaista syntyperää olevaa väestöä. Syntyperä-käsitteellä viitataan henkilöihin, joiden molemmat vanhemmat ovat ulkomailta syntyneitä (Tilastokeskus, 2015b). Joukkoon kuuluu siis myös Suomessa syntyneitä ns. toisen polven maahanmuuttajia, Suomen kansalaisia ja lyhyen tai pitkän aikaa Suomessa asuneita henkilöitä. Tässä raportissa ryhmää kutsutaan ulkomaalaistaustaisiksi. Tutkimuksen aineistonkeruu ja estimointitavat on kuvattu [menetelmäselosteessa](#) (Tilastokeskus, 2015c).

set esitetään liitetaulukkoja lukuun ottamatta ikävakioituina, jotta vertailtavien väestöryhmien väliset ikärakenteen erot eivät vaikuta tuloksiin. Taustatekijöiden ja turvallisuuskokemusten välisten yhteyksien tarkasteluissa (luku 3) ikävakiointia ei ole käytetty, vaan psyykkistä hyvinvointia ja turvallisuuskokemuksia tarkastellaan eri taustamuuttujien mukaan (mm. ikä). Laskelmissa on käytetty painokertoimia, joilla korjataan vastauskatoa. Tuloksille on laskettu 95 %:n luottamusvälit huomioiden otanta-asetelma.

2 Ulkomaalaistaustaisten psyykkinen hyvinvointi, osallisuus ja turvallisuuskokemukset

2.1 Lähi-itä ja Pohjois-Afrikka -taustaisilla psyykkinen kuormittuneisuus yleisintä

Ajankohtaista psyykkistä hyvinvointia kartoitettiin MHI-5-kysymyssarjalla, jonka viisi kysymystä kartoittavat masentuneisuutta, ahdistuneisuutta ja positiivista mielialaa. Haastattelussa kysyttiin, kuinka suuren osan ajasta vastaaja oli viimeksi kuluneiden neljän viikon aikana: ”ollut hyvin hermostunut”, ”tuntenut mielialan niin matalaksi, ettei mikään ole piristänyt”, ”tuntenut itsensä tyyneksi ja rauhalliseksi”, ”tuntenut itsensä alakuloiseksi ja apeaksi” ja ”ollut onnellinen”. Kuhunkin kysymykseen vastattiin asteikolla 1–6, ja vastausvaihtoehdot olivat: ”koko ajan”, ”suurimman osan aikaa”, ”huomattavan osan aikaa”, ”jonkin aikaa”, ”vähän aikaa” ja ”en lainkaan”. Vastaukset pisteytettiin siten, että ne sijoittuvat jatkumolle, jonka toinen ääripää edustaa psyykkistä kuormitusta ja toinen positiivista mielialaa. Pistemäärät kysymyksiin ”tuntenut itsensä tyyneksi ja rauhalliseksi” ja ”ollut onnellinen” muunnettiin käänteiseen järjestykseen, minkä jälkeen pisteet laskettiin yhteen (summapistemäärä 5–30) ja tulos muunnettiin asteikolle 0–100. Psyykkinen kuormittuneisuus raportoidaan käyttäen katkaisukohtana pistemäärää 52. Enintään 52 pistettä saavilla on kliinisesti merkittävää psyykkistä kuormittuneisuosoireilua. Mielialaa kartoittavan kysymyksen kohdalla tarkastelussa on vähintään ”jonkin aikaa” viimeksi kuluneiden neljän viikon aikana mielialansa matalaksi kokeneiden osuus. Onnellisuutta kartoittavan kysymyksen kohdalla tarkastelussa on vähintään ”suurimman osan aikaa” viimeksi kuluneiden neljän viikon aikana itsensä onnelliseksi kokeneiden osuus.

Nukkumisvaikeuksia selvitettiin kysymällä, missä määrin vastaajaa oli vaivannut viimeksi kuluneiden seitsemän päivän aikana vaikeus nukahtaa tai unen katkonaisuus. Vastausvaihtoehtoina olivat: ”ei lainkaan”, ”jonkin verran”, ”melko paljon” ja ”erittäin paljon”. Nukkumisvaikeuksista kärsiviksi luokiteltiin ”melko paljon” tai ”erittäin paljon” vastanneet.

Psyykkisessä hyvinvoinnissa ilmeni huomattavia eroja vertailtavien ryhmien välillä (taulukko 1). Ulkomaalaistaustaiset yhteensä -ryhmässä psyykkistä kuormittuneisuutta ilmeni vähemmän (9 %) kuin Suomen koko väestössä (13 %). Venäjä ja Neuvostoliitto-, Viro-, Aasia-, ja Latinalainen Amerikka, Itä-Eurooppa ja muut -ryhmissä psyykkistä kuormittuneisuutta ilmeni harvemmin (6–9 %) kuin Suomen koko väestössä, mutta Lähi-itä ja Pohjois-Afrikka -ryhmässä sitä vastoin useammin, 20 prosentilla. Ulkomaalaistaustaisista suurempi osuus koki itsensä onnelliseksi (62 %) kuin Suomen koko väestössä koettiin (51 %). Osuus oli Suomen koko väestön osuutta suurempi (61–75 %) kaikissa muissa paitsi Lähi-itä ja Pohjois-Afrikka- ja Venäjä ja Neuvostoliitto -ryhmissä (52–55 %), jotka eivät eronneet Suomen koko väestöstä. Mielialansa matalaksi kokeneiden osuus oli Lähi-itä ja Pohjois-Afrikka -ryhmässä suurempi (25 %) kuin Suomen koko väestössä (18 %), mutta Venäjä ja Neuvostoliitto-, Viro- ja EU, EFTA ja Pohjois-Amerikka -ryhmissä pienempi (12–14 %). Nukkumisvaikeuksien yleisyydessä ei ilmennyt tilastollisesti merkitseviä eroja vertailtavien ulkomaalaistaustaisten väestöryhmien välillä (11–19 %).

TAULUKKO 1. Psyykkisten hyvinvointitekijöiden yleisyys (%) viimeksi kuluneiden neljän viikon aikana eri väestöryhmissä (20–64-v.) vuonna 2014 taustamaan mukaan (suluissa 95 %:n luottamusväli). Lähde: UTH- ja ATH-tutkimus.

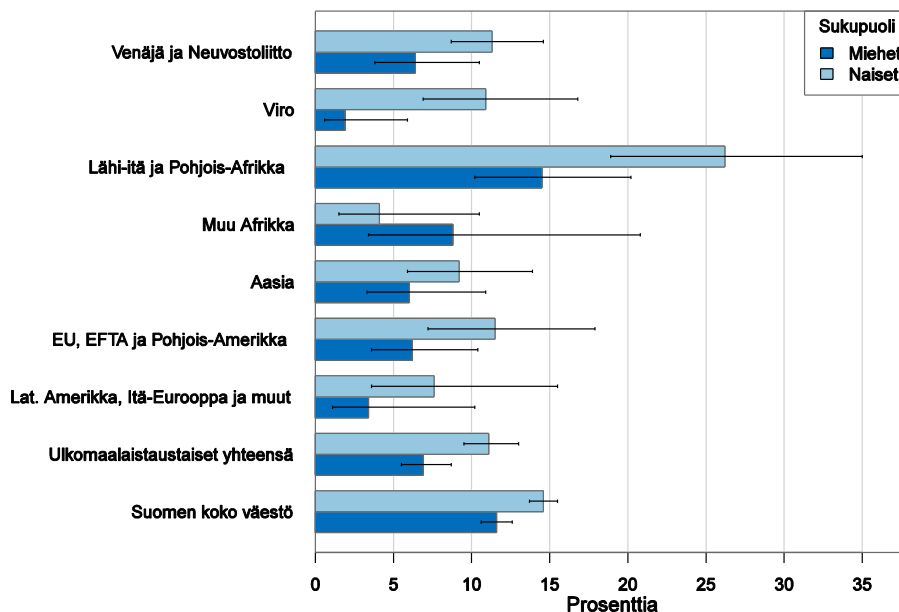
	Psyykinen kuormittuneisuus	Matala mieliala	Onnellisuus	Nukkumisvaikeudet
Venäjä ja Neuvostoliitto	8,9 (6,9–11,3)	13,5 (10,9–16,6)	54,5 (50,0–58,9)	18,8 (15,6–22,4)
Viro	6,4 (4,2–9,6)	12,1 (8,4–17,1)	61,4 (55,1–67,3)	14,2 (10,6–18,7)
Lähi-itä ja Pohjois-Afrikka	20,4 (16,0–25,5)	24,6 (19,9–30,1)	51,8 (45,8–57,7)	18,4 (14,6–23,0)
Muu Afrikka	6,4 (3,1–12,6)	13,6 (8,9–20,3)	74,7 (67,6–80,7)	11,2 (7,4–16,7)
Aasia	7,6 (5,3–10,7)	17,0 (13,5–21,2)	69,0 (63,7–73,9)	15,1 (11,8–19,2)
EU, EFTA ja Pohjois-Amerikka	8,9 (6,2–12,5)	11,6 (8,5–15,7)	61,4 (55,9–66,6)	16,9 (13,2–21,3)
Latinalainen Amerikka, Itä-Eurooppa ja muut	5,5 (2,9–10,1)	13,2 (8,7–19,5)	72,6 (64,8–79,3)	15,8 (10,9–22,4)
Ulkomaalais-taustaiset yhteensä	9,0 (7,9–10,3)	14,8 (13,3–16,4)	62,2 (60,1–64,3)	16,6 (15,1–18,2)
Suomen koko väestö	13,1 (12,4–13,8)	18,0 (17,2–18,8)	50,9 (49,9–51,9)	NA

Luvut ikävakioituja

Tummennetut luvut poikkeavat tilastollisesti merkitsevästi Suomen koko väestön tasosta

NA=Suomen koko väestöä kuvaavaa tietoa ei ole saatavissa

Ryhmiin sisällä sukupuolittaisissa tarkasteluissa Suomen koko väestössä naisilla (15 %) esiintyi psyykkistä kuormittuneisuutta useammin kuin miehillä (12 %; kuvio 1). Samansuuntainen ero sukupuolten välillä havaittiin myös koko ulkomaalaistaustaisten ryhmää tarkasteltaessa (naiset 11 %, miehet 7 %) sekä Viro-ryhmässä (naiset 11 %, miehet 2 %). Psyykinen kuormittuneisuus oli Suomen koko väestön naisia yleisempää Lähi-itä ja Pohjois-Afrikka -ryhmän naisilla (26 %), ja harvinaisempaa Muu Afrikka -ryhmän naisilla (4 %). Venäjä ja Neuvostoliitto-, Viro-, EU, EFTA ja Pohjois-Amerikka-, ja Latinalainen Amerikka, Itä-Eurooppa ja muut -ryhmissä miehillä oli psyykkistä kuormittuneisuutta Suomen koko väestön miehiin verrattuna harvemmin.

KUVIO 1. Psyykkisestä kuormittuneisuusoireilusta viimeksi kuluneiden neljän viikon aikana kärsineiden osuus (%) eri väestöryhmissä (20–64-v.) vuonna 2014 taustamaan ja sukupuolen mukaan. Lähde: UTH- ja ATH-tutkimus.

2.2 Traumakokemukset yleisiä pakolaistaustaisilla

Ulkomaalaistaustaisista 11 prosenttia, joista valtaosa oli Lähi-itä ja Pohjois-Afrikka- tai Muu Afrikka -ryhmistä, kertoi maahan muuton syykseen pakolaisuuden, turvapaikanhaun tai kansainvälisen suojelun tarpeen (Sutela & Larja, 2015). Heiltä kysyttiin haastattelussa entisessä kotimaassa koettuja järkyttäviä tapahtumia seitsemän kysymyksen avulla: ”Oletteko kokenut seuraavia ikäviä asioita entisessä kotimaassanne: joutunut keskelle sodan taisteluja, joutunut luonnonkatastrofin kuten maanjäristyksen, tulvan tai tulipalon uhriksi, nähnyt jonkun väkivaltaisen kuoleman tai loukkaantumisen, kokenut seksuaalista väkivaltaa, ollut vakavan fyysisen hyökkäyksen tai vahingonteon kohteena, ollut vangittuna tai kidnapattuna, ollut kidutettuna?”. Tarkastelussa on ”kyllä” vastanneiden osuus kuhunkin kysymykseen. Kysymyksiä tarkastellaan sekä erillisinä tapahtumina että niistä muodostettuna yhdistettynä muuttujana ”kokenut entisessä kotimaassaan jonkin traumatapahtuman”, joka tarkoittaa vähintään yhtä myönteistä vastausta edellä esitettyihin kysymyksiin.

Jonkin entisen kotimaan järkyttävän tapahtuman oli kokenut pakolaistaustaisista 74 prosenttia: miehistä 79 prosenttia ja naisista 66 prosenttia (taulukko 2). Sekä pakolaistaustaisista miehistä että naisista noin puolet oli kokenut sodan keskellä elämistä tai väkivallan näkemistä. Miehistä 36 prosenttia oli kokenut fyysistä vahingontekoa, 25 prosenttia vangitsemisen tai kidnappauksen ja 24 prosenttia kidutusta. Naisista noin viidennes oli kokenut fyysistä vahingontekoa. Lähi-itä ja Pohjois-Afrikka -ryhmän pakolaistaustaisista 79 prosenttia oli kokenut jonkin traumatapahtuman entisessä kotimaassa (miehistä 87 % ja naisista 65 %), Muu Afrikka -ryhmässä vastaava osuus oli 72 prosenttia (miehistä 72 % ja naisista 73 %). Tuloksissa on huomioitava, että valtaosa Lähi-itä ja Pohjois-Afrikka -ryhmän pakolaisista on kotoisin Irakista, Iranista ja Afganistanista, ja Muu Afrikka -ryhmän pakolaisista Somaliasta.

TAULUKKO 2. Entisessä kotimaassa koettujen traumaattisten tapahtumien yleisyys (%) pakolaistaustaisessa väestössä (20–64-v.) vuonna 2014 sukupuolittain (suluisissa 95 %:n luottamusvälit). Lähde: UTH-tutkimus.

	Pakolaistaustaiset yhteensä	Pakolaistaustaiset miehet	Pakolaistaustaiset naiset
Jokin traumatapahtuma	74,2 (68,1–79,4)	79,4 (71,4–85,6)	65,7 (56,2–74,2)
Sota	49,3 (43,2–55,5)	49,6 (41,6–57,6)	48,9 (39,8–58,0)
Luonnonkatastrofi	18,1 (13,9–23,2)	21,0 (15,3–28,0)	13,5 (8,8–20,1)
Väkivaltaisen kuoleman tai loukkaantumisen näkeminen	52,9 (46,7–59,1)	58,8 (50,6–66,6)	43,2 (34,5–52,4)
Seksuaalinen väkivalta	7,3 (4,9–10,8)	6,6 (3,7–11,5)	8,5 (4,8–14,6)
Vakava fyysinen vahingonteko	29,7 (24,5–35,6)	35,5 (28,3–43,4)	20,2 (13,7–28,8)
Vangitseminen tai kidnappaus	17,4 (13,4–22,3)	24,7 (18,7–31,9)	5,0 (2,2–11,0)
Kidutus	16,7 (12,8–21,4)	23,5 (17,7–30,5)	5,3 (2,5–10,9)

Luvut ikävakioituja

2.3 Väkivaltakokemuksia ulkomaalaistaustaisilla vähemmän kuin Suomen koko väestössä

Väkivallan kohtaaminen on keskeinen turvattomuuteen liittyvä ongelma. Väkivaltakokemuksia selvitettiin kysymällä, oliko joku viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana: ”estänyt liikku- masta, tarttunut kiinni, tyrkkinyt tai läimäissyt”, ”lyönyt nyrkillä tai kovalla esineellä, potkinut, kuristanut tai käyttänyt jotakin asetta” tai ”pakottanut tai yrittänyt pakottaa sukupuoliyhtey- teen tai muuhun seksuaaliseen kanssakäymiseen”. Tässä kysymyksiä tarkastellaan niistä muo- dostettuna yhdistettynä muuttujana ”jokin väkivaltakokemus”, joka kuvaa vähintään yhtä myönteistä vastausta edellä esitettyihin kysymyksiin. Epäoikeudenmukainen kohtelu vieraiden ihmisten taholta esimerkiksi kadulla, kaupassa tai ravintolassa voi puolestaan sisältää väkival- lan uhkaa tai syrjintää. Tällaista väkivallan uhkaa kartoitettiin kysymällä vieraiden ihmisten taholta koettua epäoikeudenmukaista kohtelua viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana ka- dulla tai muulla yleisellä paikalla (esim. kaupassa tai ravintolassa). Tarkastelussa on kysymyk- seen vastausvaihtoehdon ”kyllä” vastanneiden osuus.

Väkivaltaa viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana kokeneiden osuus oli Suomen koko väestössä 12 prosenttia ja ulkomaalaistaustaisessa väestössä vähemmän, seitsemän prosenttia (taulukko 3). Väkivaltakokemukset olivat Viro- ja Muu Afrikka -ryhmien kohdalla yhtä yleisiä kuin Suomen koko väestössä, mutta muissa ryhmissä harvinaisempia. Ulkomaalaistaustaisista 15 prosenttia oli kohdannut epäoikeudenmukaista kohtelua yleisellä paikalla vieraiden ihmis- ten taholta viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana. Venäjä ja Neuvostoliitto -ryhmässä epä- oikeudenmukaista kohtelua oli kohdattu harvemmin, yhdeksän prosenttia, kun taas Lähi-itä ja Pohjois-Afrikka- ja Muu Afrikka -ryhmissä useammin, 22–27 prosenttia.

TAULUKKO 3. Väkivaltaa ja epäoikeudenmukaista kohtelua vierailta ihmisiltä viimeksi kuluneiden 12 kuukau- den aikana kokeneiden osuus (%) eri väestöryhmissä (20–64-v.) vuonna 2014 taustamaan mukaan (suluissa 95 %:n luottamusvälit). Lähde: UTH- ja ATH-tutkimus.

	Väkivaltakokemukset	Epäoikeudenmukaista kohtelua vierailta ihmisiltä
Venäjä ja Neuvostoliitto	5,8 (4,1–8,2)	9,0 (7,0–11,6)
Viro	7,8 (4,7–12,5)	11,7 (7,9–16,9)
Lähi-itä ja Pohjois-Afrikka	7,0 (4,8–10,3)	22,2 (17,7–27,5)
Muu Afrikka	9,8 (5,9–15,8)	26,8 (21,1–33,4)
Aasia	6,9 (4,7–10,2)	16,1 (12,7–20,2)
EU, EFTA ja Pohjois-Amerikka	5,0 (3,2–7,7)	11,6 (8,4–15,7)
Latinalainen Amerikka, Itä-Eurooppa ja muut	6,4 (3,7–10,8)	17,2 (12,2–23,8)
Ulkomaalaistaustaiset yhteensä	6,9 (5,8–8,1)	15,1 (13,6–16,7)
Suomen koko väestö	12,0 (11,4–12,7)	NA

Luvut ikävakioituja

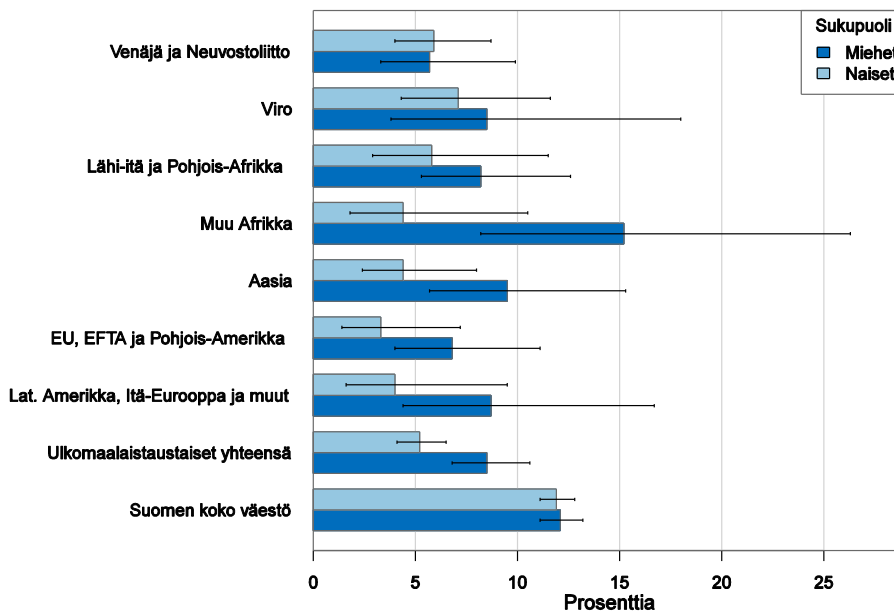
Tummennetut luvut poikkeavat tilastollisesti merkitsevästi Suomen koko väestön tasosta

NA=Suomen koko väestöä kuvaavaa tietoa ei ole saatavissa

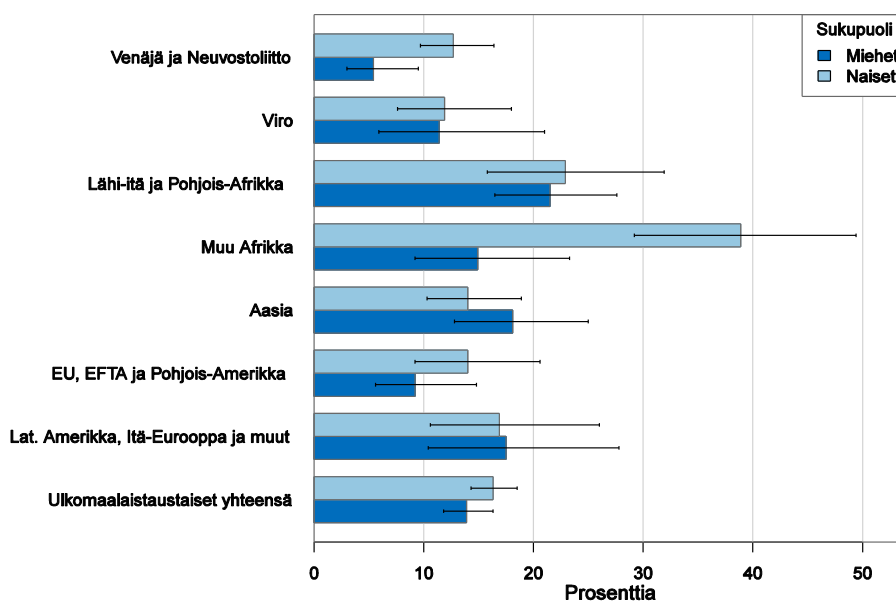
Koko ulkomaalaistaustaisen ryhmän osalta naiset (5 %) olivat kohdanneet miehiä (9 %) harvemmin väkivaltaa, kun Suomen koko väestön osalta eroa sukupuolten välillä ei ilmennyt (12 %; kuvio 2). Naisten osalta Viro- ja Lähi-itä ja Pohjois-Afrikka -ryhmissä väkivaltaa kokeneiden osuus ei eronnut tilastollisesti merkitsevästi Suomen koko väestön naisista, mutta muilla ryhmillä niitä oli harvemmin. Miehistä puolestaan Venäjä ja Neuvostoliitto- ja EU, EF-

TA ja Pohjois-Amerikka -ryhmissä väkivaltakokemuksia oli harvemmin kuin Suomen koko väestön miehillä, muilla ryhmillä yhtä usein.

Muu Afrikka -ryhmässä naiset (39 %) olivat kohdanneet vieraiden ihmisten epäoikeudenmukaista kohtelua useammin kuin miehet (15 %), samoin kuin Venäjä- ja Neuvostoliitto -ryhmässä (naiset 13 %, miehet 5 %; kuvio 3). Muu Afrikka -ryhmän naiset olivat kohdanneet epäoikeudenmukaista kohtelua myös useammin kuin koko ulkomaalaistaustaisten naisten ryhmä (16 %), Lähi-itä ja Pohjois-Afrikka -ryhmän miehet (22 %) puolestaan useammin kuin koko ulkomaalaistaustaisten miesten ryhmä (14 %), ja Venäjä ja Neuvostoliitto -ryhmän miehet (5 %) harvemmin kuin koko ulkomaalaistaustaisten miesten ryhmä.

KUVIO 2. Jonkin väkivaltatapahtuman viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana kokeneiden osuus (%) eri väestöryhmissä (20–64-v.) vuonna 2014 taustamaan ja sukupuolen mukaan. Lähde: UTH- ja ATH-tutkimus.

KUVIO 3. Vieraiden ihmisten kanssa epäoikeudenmukaista kohtelua yleisellä paikalla viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana kokeneiden osuus (%) ulkomaalaistaustaisessa väestössä (20–64-v.) vuonna 2014 taustamaan ja sukupuolen mukaan. Lähde: UTH-tutkimus.

Niiltä naisilta, joiden syntymämaa oli jokin niistä maista, joissa UNICEF:n kokoamien tietojen perusteella tehdään tyttöjen ympärileikkauksia, kysyttiin haastattelussa, oliko hänelle tehty ympärileikkaus. Näistä naisista viidennes (19 %) kertoi, että heidät oli joskus ympärileikattu.

2.4 Ulkomaalaistaustaiset luottavat Suomen viranomaisiin ja palveluihin enemmän kuin Suomen koko väestö

Syrjintää mitattiin viranomaispalveluissa ja palvelujärjestelmässä koettuna epäoikeudenmukaisena kohteluna. Haastattelussa kysyttiin, oliko vastaaja käyttänyt, asioinut tai ollut tekemisissä kyseisen tahon kanssa viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana, ja jos oli, niin miten häntä kohdeltiin. Viranomaistahot ja palvelut olivat: ”Kela, sosiaalitoimisto tai muut sosiaalipalvelut”, ”terveysasema tai muut terveyspalvelut”, ”Työ- ja elinkeinotoimisto tai työvoiman palvelukeskus” sekä ”poliisi”. Vastausvaihtoehtoina esitettiin: ”en ole käyttänyt palvelua”, ”olen käyttänyt palvelua, ja minua kohdeltiin hyvin”, sekä ”olen käyttänyt palvelua, ja minua kohdeltiin epäoikeudenmukaisesti”. Tässä tarkastelussa ovat kysymyksiin vastausvaihtoehdon ”olen käyttänyt palvelua, ja minua kohdeltiin epäoikeudenmukaisesti” vastanneiden osuus niistä, jotka olivat palvelua käyttäneet.

Poliisin kanssa asioineista syrjintää oli kohdannut 8 prosenttia ulkomaalaistaustaisista, Kelassa tai sosiaalipalveluissa 10 prosenttia, terveyspalveluissa 12 prosenttia ja TE-toimistossa 13 prosenttia (taulukko 4). Maaryhmien tai sukupuolten välillä ei esiintynyt oleellisia eroja.

TAULUKKO 4. Syrjintää (epäoikeudenmukaista kohtelua) viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana kohdanneiden osuus (%) kyseisessä palvelussa tai viranomaisen kanssa asioineista ulkomaalaistaustaisessa väestössä (20–64-v.) vuonna 2014 syntyperän mukaan (suluissa 95 %:n luottamusväli). Lähde: UTH-tutkimus.

	Kela tai sosiaalipalvelut	Terveyspalvelut	TE-toimisto	Poliisi
Venäjä ja Neuvostoliitto	6,9 (4,6–10,2)	10,0 (7,6–13,0)	9,8 (6,7–14,0)	4,4 (2,5–7,7)
Viro	9,7 (5,9–15,5)	10,9 (7,4–15,8)	9,2 (4,5–17,9)	8,0 (4,0–15,4)
Lähi-itä ja Pohjois-Afrikka	14,3 (10,1–19,8)	17,6 (13,1–23,2)	18,0 (12,7–24,8)	9,3 (5,8–14,7)
Muu Afrikka	15,9 (9,8–24,8)	13,8 (9,2–20,2)	11,5 (6,8–18,8)	9,2 (5,1–16,2)
Aasia	8,6 (5,1–14,1)	11,6 (8,5–15,7)	13,8 (9,1–20,3)	7,4 (4,7–11,5)
EU, EFTA ja Pohjois-Amerikka	9,0 (5,2–15,1)	8,7 (5,7–12,9)	13,6 (7,8–22,8)	11,6 (6,0–21,4)
Latinalainen Amerikka, Itä-Eurooppa ja muut	6,2 (2,9–12,6)	14,1 (9,3–20,7)	13,2 (7,6–21,7)	8,9 (4,5–16,9)
Ulkomaalaistaustaiset yhteensä	9,8 (8,2–11,7)	12,1 (10,7–13,7)	12,7 (10,7–15,0)	7,9 (6,4–9,8)

Luvut ikävakioituja

Luottamusta kartoitettiin pyytämällä vastaajia arvioimaan asteikolla yhdestä viiteen luottamustaan eri viranomaisiin siten, että 1 tarkoitti ”ette luota ollenkaan” ja 5 tarkoitti ”luotatte täysin”. Kysymyssarja sisälsi seuraavat tahot: julkinen terveydenhuolto, julkinen sosiaalihuolto, oikeuslaitos, poliisi ja ihmiset yleensä. Tarkastelussa ovat kysymykseen arvon 4 tai 5 vastanneiden osuus.

Kaikki ulkomaalaistaustaiset ryhmät osoittivat luottamusta kaikkiin tarkastelussa oleviin viranomaisiin ja palvelujärjestelmiin enemmän kuin Suomen koko väestö (taulukko 5). Myös

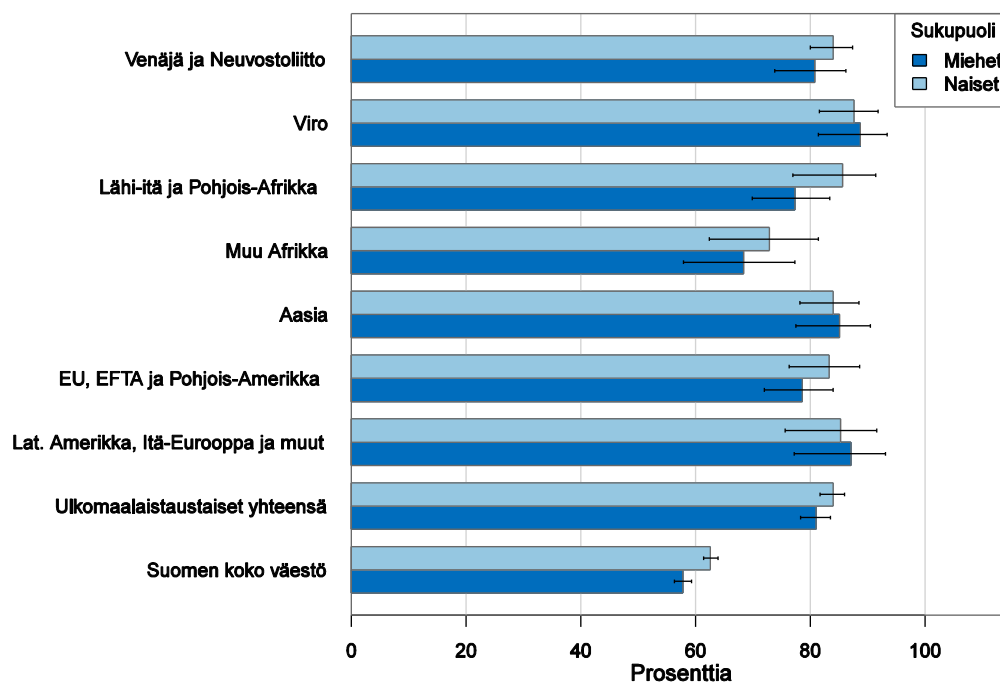
ihmisiin yleensä luottavien osuus oli Suomen koko väestössä (60 %) matalampi kuin ulkomaalaistaustaisissa (83 %; kuvio 4). Sukupuolten välillä ei esiintynyt suuria eroja Suomen koko väestön eikä ulkomaalaistaustaisen väestön osalta.

TAULUKKO 5. Eri viranomaisiin ja palvelujärjestelmään paljon luottavien osuus (%) eri väestöryhmissä (20–64-v.) vuonna 2014 taustamaan mukaan (suluissa 95 %:n luottamusväli). Lähde: UTH- ja ATH-tutkimus.

	Julkinen terveydenhuolto	Julkinen sosiaalihuolto	Oikeuslaitos	Poliisi
Venäjä ja Neuvostoliitto	63,3 (58,8–67,6)	74,8 (70,9–78,3)	76,1 (71,7–80,0)	82,5 (78,7–85,8)
Viro	67,3 (61,6–72,6)	75,7 (70,1–80,5)	78,8 (73,0–83,5)	88,3 (83,9–91,6)
Lähi-itä ja Pohjois-Afrikka	61,1 (54,9–66,9)	63,8 (57,5–69,6)	71,3 (64,7–77,1)	81,7 (76,4–86,1)
Muu Afrikka	72,2 (64,5–78,7)	67,5 (59,9–74,4)	73,1 (65,3–79,7)	71,0 (63,8–77,3)
Aasia	71,3 (65,9–76,1)	74,0 (68,7–78,6)	78,1 (73,0–82,5)	84,8 (80,3–88,4)
EU, EFTA ja Pohjois-Amerikka	61,0 (55,5–66,2)	66,9 (61,3–72,0)	74,3 (69,0–78,9)	81,2 (76,6–85,1)
Latinalainen Amerikka, Itä-Eurooppa ja muut	64,6 (56,7–71,8)	71,6 (63,8–78,3)	83,4 (76,2–88,6)	86,6 (80,2–91,1)
Ulkomaalaistaustaiset yhteensä	65,7 (63,6–67,8)	70,9 (68,8–72,9)	76,6 (74,5–78,5)	82,8 (81,0–84,4)
Suomen koko väestö	52,5 (51,5–53,5)	36,7 (35,8–37,7)	58,4 (57,4–59,4)	74,6 (73,7–75,5)

Luvut ikävakioituja

Tummennetut luvut poikkeavat tilastollisesti merkitsevästi Suomen koko väestön tasosta

KUVIO 4. Ihmisiin yleensä paljon luottavien osuus (%) eri väestöryhmissä (20–64-v.) vuonna 2014 taustamaan ja sukupuolen mukaan. Lähde: UTH- ja ATH-tutkimus.

2.5 Ulkomaalaistaustaiset kokevat saavansa apua naapuriltaan useammin kuin Suomen koko väestössä

Turvallisuutta vahvistavat myös ihmisten väliset hyvät sosiaaliset suhteet. Tutkimukseen osallistuneiden kokemaa yksinäisyyttä selvitettiin kysymyksellä ”Tunnetko itsenne yksinäiseksi?” Vastausvaihtoehdot olivat: ”ei koskaan”, ”hyvin harvoin”, ”joskus”, ”melko usein” ja ”jatkuvasti”. Tarkastelussa on vaihtoehdon ”melko usein” tai ”jatkuvasti” vastanneiden osuus. Vastaajilta kysyttiin myös, onko heillä vähintään yhtä suomalaista ystävää tai tuttavaa. Tarkastelussa on kysymykseen ”kyllä” vastanneiden osuus. Naapuriavun saamista selvitettiin pyytämällä vastaajia arvioimaan mahdollisuuksiaan saada apua läheiseltä naapuriltaan, kun he ovat avun tai tuen tarpeessa. Tässä tarkastelussa on ”kyllä” vastanneiden osuus. Vastaajien aktiivista sosiaalista osallistumista kartoitettiin kysymällä, osallistuvatko he jonkin kerhon, järjestön, yhdistyksen, harrastusryhmän tai hengellisen tai henkisen yhteisön toimintaan. Vastausvaihtoehtoina esitettiin: ”aktiivisesti”, ”silloin tällöin” ja ”ette lainkaan”. Tässä tarkasteltavana on kysymykseen ”aktiivisesti” vastanneiden osuus.

Kokemuksia yksinäisyydestä raportoitiin Lähi-itä ja Pohjois-Afrikka -ryhmässä useammin (17 %) kuin Suomen koko väestössä (9 %), Venäjä ja Neuvostoliitto -ryhmässä puolestaan harvemmin (6 %; taulukko 6). Lähi-itä ja Pohjois-Afrikka -ryhmässä naisilla yksinäisyyden kokemuksia oli 19 prosentilla ja miehillä 14 prosentilla, kun vastaavat luvut Suomen koko väestössä olivat 10 ja 9 prosenttia (kuvio 5). Venäjä ja Neuvostoliitto -ryhmän miehistä yksinäisyyttä puolestaan koki vain 4 prosenttia. Sukupuolten välillä ei ryhmien sisällä esiintynyt yksinäisyydessä tilastollisesti merkitseviä eroja.

TAULUKKO 6. Yksinäiseksi itsensä kokevien, vähintään yhden suomalaisen ystävän ilmoittavien, naapuriavun saamiseen uskovien ja aktiivisesti osallistuvien osuus (%) eri väestöryhmissä (20–64-v.) vuonna 2014 taustaan mukaan (suluissa 95 %:n luottamusvälit). Lähde: UTH- ja ATH-tutkimus.

	Yksinäisyys	Vähintään yksi suomalainen ystävä	Naapuriapu	Aktiivinen osallistuminen
Venäjä ja Neuvostoliitto	5,6 (4,1–7,7)	92,4 (89,8–94,4)	42,4 (38,2–46,8)	18,9 (16,2–22,1)
Viro	6,9 (4,6–10,3)	89,9 (85,7–93,0)	46,0 (40,0–52,2)	9,5 (6,6–13,5)
Lähi-itä ja Pohjois-Afrikka	16,7 (12,7–21,7)	77,9 (72,4–82,5)	25,4 (20,3–31,2)	15,9 (12,5–20,0)
Muu Afrikka	10,4 (6,2–17,0)	74,3 (67,3–80,3)	52,1 (44,4–59,8)	30,2 (24,2–36,9)
Aasia	10,2 (7,4–13,8)	83,3 (79,1–86,9)	38,5 (33,4–43,9)	16,8 (13,4–20,7)
EU, EFTA ja Pohjois-Amerikka	9,0 (6,3–12,6)	95,5 (92,8–97,3)	52,0 (46,6–57,3)	29,2 (24,6–34,2)
Latinalainen Amerikka, Itä-Eurooppa ja muut	8,8 (5,1–14,6)	92,4 (86,9–95,7)	37,9 (30,6–45,9)	24,9 (19,2–31,7)
Ulkomaalaistaustaiset yhteensä	9,2 (8,0–10,5)	87,9 (86,5–89,2)	41,8 (39,7–44,0)	20,7 (19,1–22,4)
Suomen koko väestö	9,0 (8,4–9,6)	NA	15,1 (14,4–15,8)	26,8 (25,9–27,6)

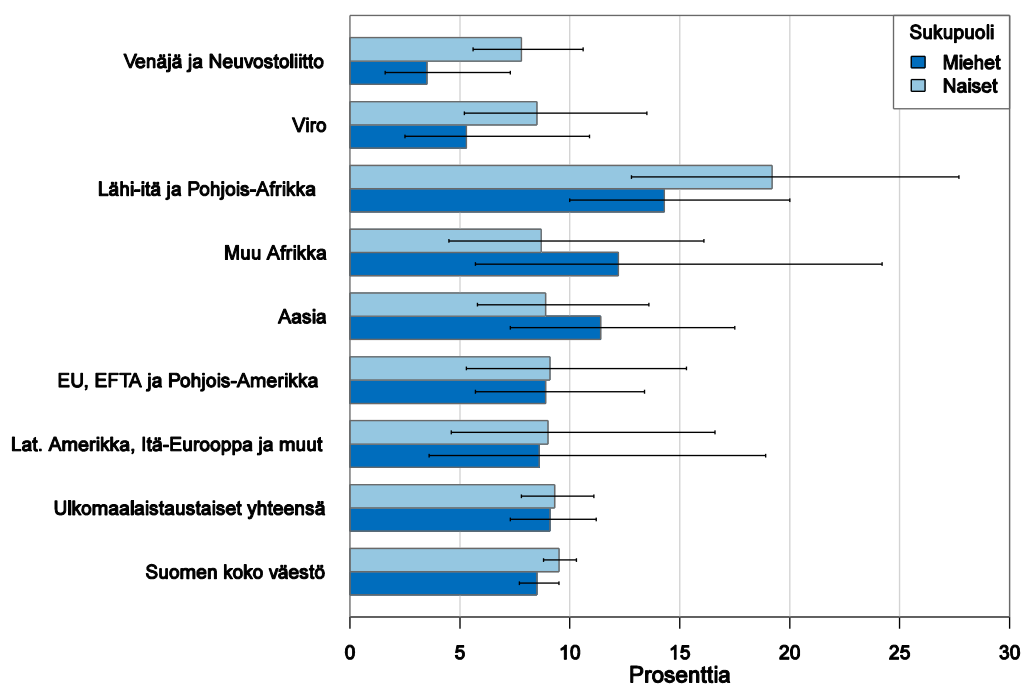
Luvut ikävakioituja

Tummennetut luvut poikkeavat tilastollisesti merkitsevästi Suomen koko väestön tasosta

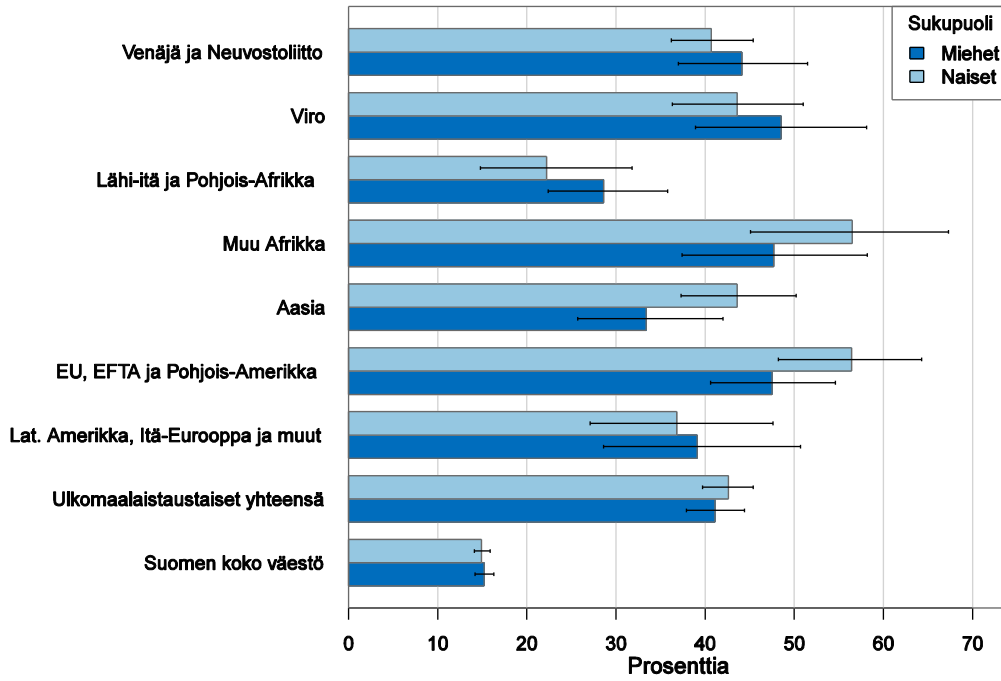
NA=Suomen koko väestöä kuvaavaa tietoa ei ole saatavissa

Vähintään yhden suomalaisen ystävän raportoi suurin osa kaikista ryhmistä, mutta ryhmien välillä esiintyi eroja. Useimmin suomalaisen ystävän raportoivat EU, EFTA ja Pohjois-Amerikka- ja Venäjä ja Neuvostoliitto -ryhmät (92–96 %) ja harvemmin Lähi-itä ja Pohjois-Afrikka- ja Muu Afrikka -ryhmät (74–78 %). Läheiseltä naapurilta tarvittaessa avun saamiseen uskovien osuus oli kaikissa ulkomaalaistaustaisissa ryhmissä suurempi kuin Suomen koko väestössä (kuvio 6). Kun Suomen koko väestöstä 15 prosenttia koki saavansa tarvittaessa apua läheiseltä naapuriltaan, näin koki ulkomaalaistaustaisesta väestöstä peräti 42 prosenttia. Sukupuolten välillä ei esiintynyt eroja ryhmien sisällä vähintään yhden suomalaisen ystävän ilmoittavien eikä naapuriavun saamiseen uskovien osalta.

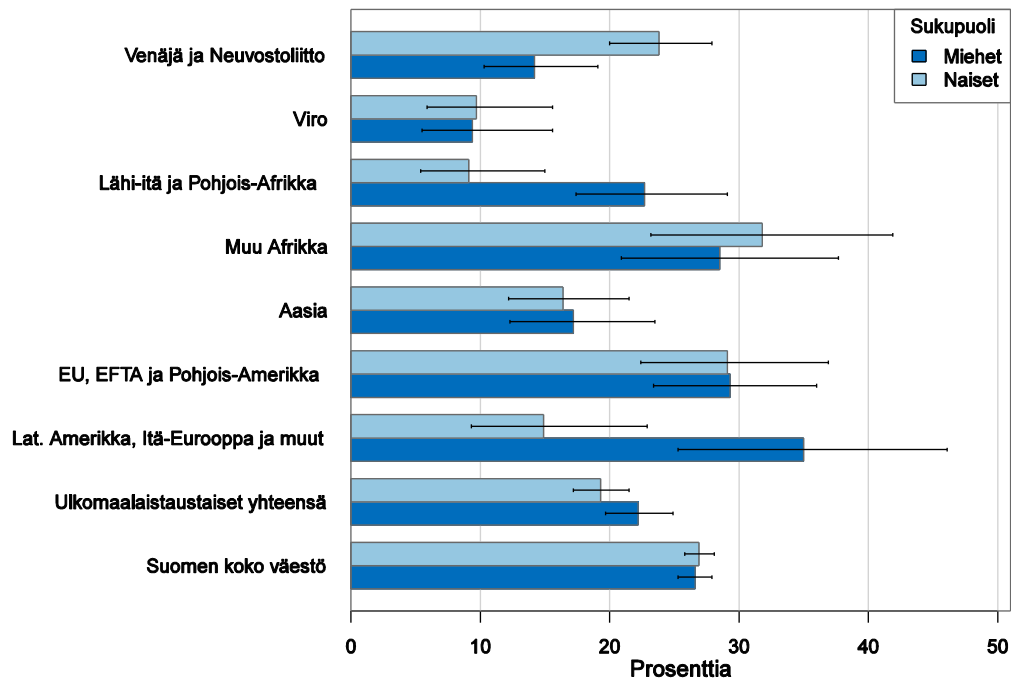
Kun Suomen koko väestössä aktiivisesti jonkin kerhon, järjestön, yhdistyksen tai yhteisön toimintaan osallistuvia oli 27 prosenttia, oli osuus Ulkomaalaistaustaiset yhteensä -ryhmässä pienempi (21 %), erityisesti Venäjä ja Neuvostoliitto-, Viro-, Lähi-itä ja Pohjois-Afrikka- sekä Aasia -ryhmien osalta (10–19 prosenttia). Sekä Lähi-itä ja Pohjois-Afrikka- että Latinalainen Amerikka, Itä-Eurooppa ja muut -ryhmissä miehet osallistuivat jonkin kerhon, järjestön, yhdistyksen tai yhteisön toimintaan naisia aktiivisemmin, Venäjä ja Neuvostoliitto -ryhmässä puolestaan naiset (kuvio 7).

KUVIO 5. Yksinäiseksi itsensä kokevien osuus (%) eri väestöryhmissä (20–64-v.) vuonna 2014 taustamaan ja sukupuolen mukaan. Lähde: UTH- ja ATH-tutkimus.

KUVIO 6. Tarvittaessa naapurilta avun tai tuen saamiseen uskovien osuus (%) eri väestöryhmissä (20–64-v.) vuonna 2014 taustamaan ja sukupuolen mukaan. Lähde: UTH- ja ATH-tutkimus.

KUVIO 7. Jonkin kerhon, järjestön, yhdistyksen tai yhteisön toimintaan aktiivisesti osallistuvien osuus (%) eri väestöryhmissä (20–64-v.) vuonna 2014 taustamaan ja sukupuolen mukaan. Lähde: UTH- ja ATH-tutkimus.

2.6 Rahan riittävyys vaihtelee, asuinalue koetaan viihtyisäksi

Myös kokemukset vaikeasta taloudellisesta asemasta ja toimeentulon ongelmista saattavat lisätä turvattomuuden tunnetta. Kotitalouden menojen kattamisen hankaluutta selvitetiin kysymyksellä: ”Kotitaloudella voi olla erilaisia tulonlähteitä ja useammalla jäsenellä tuloja. Kun kotitaloutenne kaikki tulot otetaan huomioon, onko menojen kattaminen näillä tuloilla: erittäin hankalaa, hankalaa, melko hankalaa, melko helppoa, hyvin helppoa vai en osaa sanoa?”. Tarkasteltavana ovat vaihtoehdon ”erittäin hankalaa”, ”hankalaa” ja ”melko hankalaa” vastanneiden osuus. Rahojen riittävyttä puolestaan selvitetiin pyytämällä vastaajia arvioimaan, missä määrin he ovat kahden viimeksi kuluneen viikon aikana kokeneet heillä olevan tarpeeksi rahaa tarpeisiinsa nähden. Vastausvaihtoehtoina esitettiin: ”ei lainkaan”, ”vähän”, ”kohtuullisesti”, ”lähes riittävästi” ja ”täysin riittävästi”. Tarkasteltavana ovat ”lähes riittävästi” tai ”täysin riittävästi” vastanneiden osuus. Lisäksi kysyttiin, miten tyytyväisiä vastaajat olivat kahden viimeksi kuluneen viikon aikana olleet asuinalueensa olosuhteisiin (esim. siisteyteen, viihtyisyyteen ja turvallisuuteen). Vastausvaihtoehtoina oli: ”erittäin tyytymätön”, ”tyytymätön”, ”en tyytyväinen enkä tyytymätönkään”, ”tyytyväinen” ja ”erittäin tyytyväinen”. Tarkastelussa ovat vaihtoehdon ”tyytyväinen” ja ”erittäin tyytyväinen” vastanneiden osuus.

Suomen koko väestöstä kotitaloutensa menojen kattamisen tuloillaan hankalaksi kokevien osuus oli 36 prosenttia (taulukko 7). Osuus oli tätä suurempi Lähi-itä ja Pohjois-Afrikka- (56 %) sekä Viro (44 %) -ryhmissä, ja pienempi EU, EFTA ja Pohjois-Amerikka -ryhmässä (26 %). Lähi-itä ja Pohjois-Afrikka -ryhmässä harvempi (40 %) kuin Suomen koko väestössä (58 %) koki, että rahaa oli tarpeeksi tarpeisiin nähden, kun taas Aasia-, EU, EFTA ja Pohjois-Amerikka- ja Latinalainen Amerikka, Itä-Eurooppa ja muut -ryhmissä koettiin päinvastoin (66–80 %). Suomen koko väestöstä tyytyväisyyttä asuinalueeseensa raportoi 83 prosenttia. Osuus oli ulkomaalaistaustaisilla korkeampi, 86 prosenttia. Erityisen tyytyväisiä olivat Venäjä ja Neuvostoliitto-, EU, EFTA ja Pohjois-Amerikka-, ja Latinalainen Amerikka, Itä-Eurooppa ja muut -ryhmät (87–91 %). Sukupuolten välillä ei esiintynyt tilastollisesti merkitseviä eroja ryhmien sisällä minkään edellä esitetyn muuttujan osalta (kuvio 8).

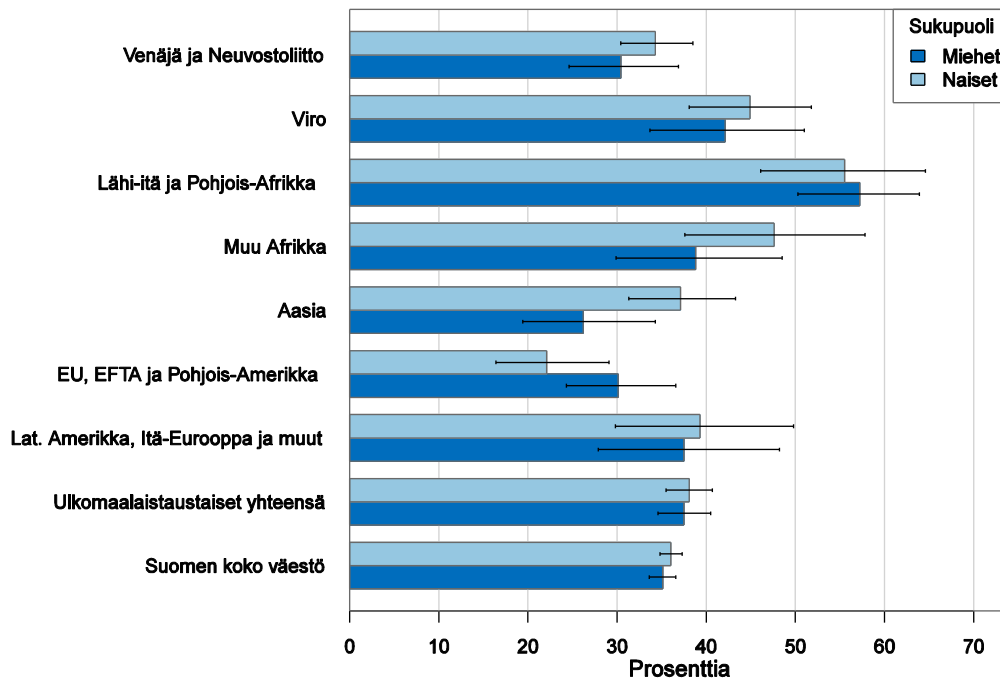
TAULUKKO 7. Kotitalouden tulojen riittävyyteen liittyvän hankaluuden, rahojen riittävyyden ja asuinalueen olosuhteisiin liittyvän tyytyväisyyden yleisyys (%) eri väestöryhmissä (20–64-v.) vuonna 2014 taustamaan mukaan (suluissa 95 %:n luottamusväli). Lähde: UTH- ja ATH-tutkimus.

	Kotitalouden tulojen riittävyyden hankaluus	Rahaa riittävästi tarpeisiin nähden	Tyytyväisyys asuinalueen olosuhteisiin
Venäjä ja Neuvostoliitto	32,4 (28,8–36,2)	53,8 (49,4–58,1)	87,1 (84,1–89,6)
Viro	43,5 (38,0–49,1)	52,7 (46,5–58,7)	85,5 (80,6–89,3)
Lähi-itä ja Pohjois-Afrikka	56,4 (50,5–62,1)	40,0 (34,2–46,1)	79,7 (74,2–84,3)
Muu Afrikka	43,2 (36,4–50,3)	49,5 (42,1–57,0)	87,5 (80,8–92,1)
Aasia	31,7 (27,0–36,7)	65,6 (60,5–70,5)	82,0 (77,5–85,8)
EU, EFTA ja Pohjois-Amerikka	26,1 (21,9–30,8)	80,3 (75,7–84,3)	88,5 (84,6–91,5)
Latinalainen Amerikka, Itä-Eurooppa ja muut	38,4 (31,5–45,9)	67,1 (59,4–74,0)	91,1 (85,4–94,7)
Ulkomaalaistaustaiset yhteensä	37,8 (35,8–39,8)	58,5 (56,4–60,6)	86,1 (84,6–87,6)
Suomen koko väestö	35,6 (34,6–36,5)	57,5 (56,5–58,5)	82,8 (82,0–83,5)

Luvut ikävakioituja

Tummennetut luvut poikkeavat tilastollisesti merkitsevästi Suomen koko väestön tasosta

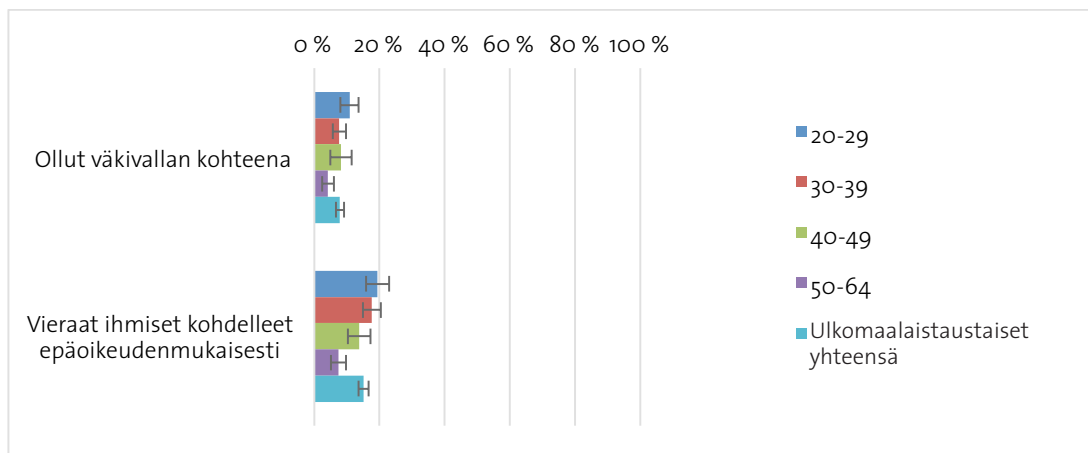
KUVIO 8. Kotitaloutensa menojen kattamisen tuloillaan hankalaksi kokevien osuus (%) eri väestöryhmissä (20–64-v.) vuonna 2014 taustamaan ja sukupuolen mukaan. Lähde: UTH- ja ATH-tutkimus.

3 Ulkomaalaistaustaisten kokeman turvallisuuden taustalla olevat tekijät

Tässä luvussa tarkastellaan turvallisuuteen liittyvien kokemusten yleisyyteen yhteydessä olevia taustatekijöitä, kuten henkilön ikää, maassa-asumisaikaa, muuttoaikaa, maahanmuuton syytä, asuinalueita ja toimeentuloa. Tämän luvun analyysissä ei ole käytetty ikävakiointia.

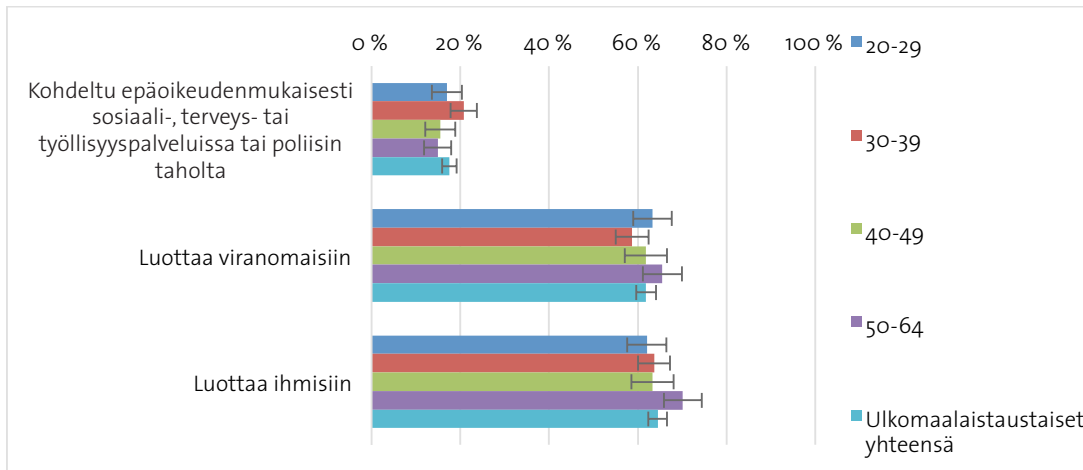
3.1 Turvattomuuteen liittyvät kokemukset yleisimpiä nuorilla

Monet elämän ilmiöt ovat erilaisia eri ikäryhmissä. Tämä näkyi myös ulkomaalaistaustaisten turvallisuuteen liittyvissä kokemuksissa. Väkivaltakokemukset olivat yleisimpiä 20–29-vuotiailla, joista useampi kuin joka kymmenes oli joutunut väkivallan kohteeksi viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana (kuvio 9). Vastaavat kokemukset olivat harvinaisempia 50–64-vuotiailla (4 %). Syrjintää ja väkivallan uhkaa mitattiin epäoikeudenmukaisen kohtelun yleisyydellä vieraiden ihmisten taholta esimerkiksi kadulla, kaupassa tai ravintolassa viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana. Mitä nuoremasta henkilöstä oli kyse, sitä todennäköisemmin hän oli kohdannut myös epäoikeudenmukaista kohtelua. Noin joka viidettä alle 30-vuotiaista oli joku tuntematon ihminen kohdellut epäoikeudenmukaisesti, kun 50 vuotta täyttäneiden joukossa vastaava osuus oli seitsemän prosenttia.

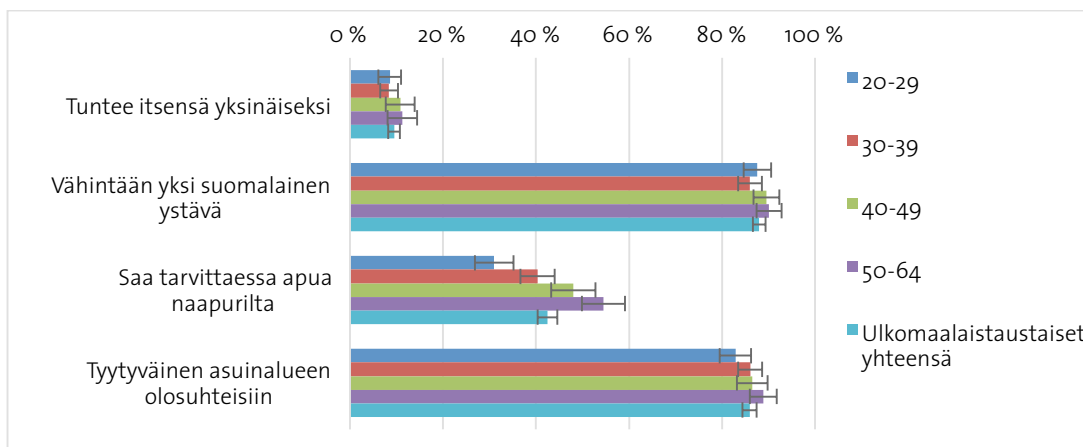
KUVIO 9. Ulkomaalaistaustaisen väestön (20–64-v.) väkivallan ja epäoikeudenmukaisen kohtelun kokemusten yleisyys (%) vuonna 2014 ikäryhmittäin. Lähde: UTH-tutkimus.

Sosiaali-, terveys- ja työvoimapalveluissa tai poliisin toimesta epäoikeudenmukaisesti kohdeltuja oli eniten 30–39-vuotiaiden joukossa (21 %) ja vähiten yli 50-vuotiaissa (15 %; kuvio 10). Luottamus oli suurinta vanhimmassa ikäryhmässä, jossa kaksi kolmesta luotti viranomaisiin ja 70 % muihin ihmisiin.

KUVIO 10. Ulkomaalaistaustaisen väestön (20–64-v.) kokemukset epäoikeudenmukaisesta kohtelusta sekä luottamus viranomaisiin ja ihmisiin yleensä vuonna 2014 ikäryhmittäin (%). Lähde: UTH-tutkimus.

Yksinäisyyden, suomalaisten ystävien omaamisen ja asuinalueeseen tyytyväisyyden osalta erot ikäryhmien välillä eivät olleet tilastollisesti merkitseviä (kuvio 11). Naapuriavun saamisen suhteen sen sijaan erot olivat suuria: nuoremmista vain 31 prosenttia uskoi tarvittaessa saavansa apua naapuriltaan, kun taas vanhimmista apua uskoi saavansa 55 prosenttia.

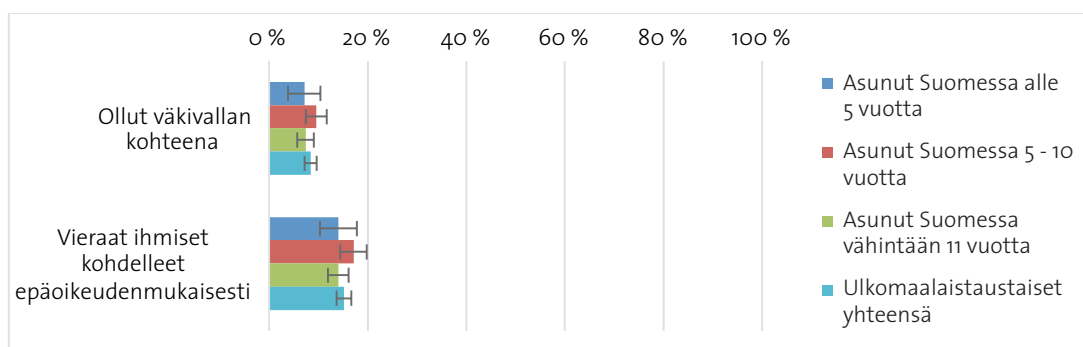
KUVIO 11. Ulkomaalaistaustaisen väestön (20–64-v.) yksinäisyys, suomalaiset ystävät, naapuriapu ja tyytyväisyys asuinalueeseen vuonna 2014 ikäryhmittäin (%). Lähde: UTH-tutkimus.

3.2 Pitkään maassa asuneilla useammin suomalaisia ystäviä

Kotoutuminen on monien vuosien prosessi. Toivottavaa olisi, että ulkomaalaistaustaisten turvallisuutta rakentavat kokemukset lisääntyisivät mitä pidempään he maassa asuvat. Tuloksia tulkittaessa on tärkeää huomioida, että Suomessa asumisaika ja vastaajan ikä ovat yhteydessä toisiinsa: yli kymmenen vuotta Suomessa asuneet ovat keski-ikältään vanhimpia ja hiljattain muut-

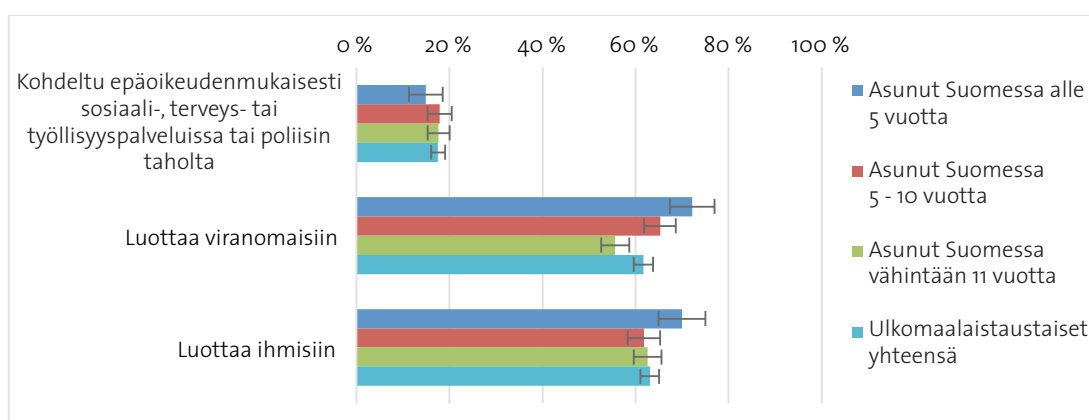
taneet taas ovat tyypillisesti noin kolmekymppisiä. Tuloksia on siis syytä peilata edellä kerrottuihin tietoihin iän vaikutuksesta turvallisuuteen liittyviin kokemuksiin. Tässä analyysissä aineiston ulkopuolelle jätettiin Suomessa syntyneet niin sanotut toisen polven ulkomaalais-taustaiset henkilöt, sillä heidän tilannettaan käsitellään luvussa 3.3.

Maassaoloaika ei ollut yhteydessä Suomessa edellisen 12 kuukauden aikana koetun väkivallan eikä vieraiden ihmisten taholta koetun epäoikeudenmukaisen kohtelun yleisyyteen (kuvio 12).

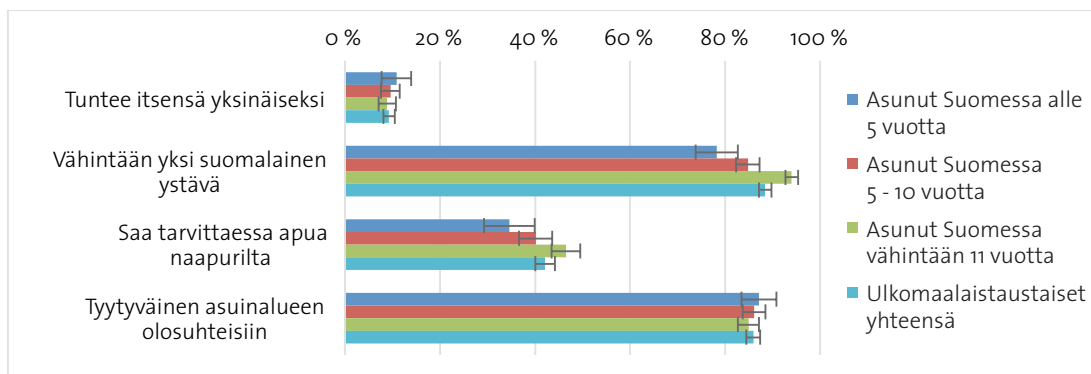
KUVIO 12. Ulkomaalaistaustaisen väestön (20–64-v.) väkivallan ja epäoikeudenmukaisen kohtelun kokemusten yleisyys (%) vuonna 2014 Suomessa asumisajan mukaan. Lähde: UTH-tutkimus.

Epäoikeudenmukaista kohtelua sosiaali-, terveys- ja työllisyyspalveluissa tai poliisiin taholta kokeneiden osuus ei näytä vähenevän asumisajan pidentyessä (kuvio 13). Syrjinnän kokemukset eivät siis selity maahanmuuton alkuvaiheen huonolla kielitaidolla tai vastaavilla hankaluuksilla. Maassa-asumisaika oli yhteydessä luottamukseen sekä viranomaisiin että muihin ihmisiin kohtaan. Alle viisi vuotta Suomessa asuneista huomattavasti suurempi osuus luotti sekä viranomaisiin (72 %) että ihmisiin yleensä (70 %) kuin pidempään asuneista. Yli kymmenen vuotta sitten Suomeen muuttaneista 56 prosenttia luotti viranomaisiin ja 63 prosenttia ihmisiin yleensä. Luottamuksen taso näyttääkin kotoutumisen edetessä lähestyvän Suomen koko väestön tasoa, joka on huomattavasti vähäisempi ulkomaalaistaustaisiin verrattuna (ks. kpl 2.4).

KUVIO 13. Ulkomaalaistaustaisen väestön (20–64-v.) kokemukset epäoikeudenmukaisesta kohtelusta sekä luottamus viranomaisiin ja ihmisiin yleensä vuonna 2014 Suomessa asumisajan mukaan (%). Lähde: UTH-tutkimus.

Yksinäisyyden kokemuksissa ei ollut tilastollisesti merkitseviä eroja asumisajan mukaan. Sen sijaan mitä pidempään henkilö oli asunut Suomessa, sitä todennäköisemmin hänellä oli vähintään yksi suomalainen ystävä (kuvio 14). Vähintään 11 vuotta Suomessa asuneista 94 prosentilla oli suomalaisia ystäviä kun alle viisi vuotta asuneista vähintään yksi suomalainen ystävä oli vain 78 prosentilla. Suomessa pidempään asuneet myös uskoivat useammin saavansa tarvittaessa naapureiltaan apua kuin alle viisi vuotta Suomessa asuneet. Tyytyväisyydessä asuinalueen olosuhteisiin asumisajalla sen sijaan ei ollut vaikutusta. Naapuriavun saamisen ja asumisvuosien yhteys liittyy osin ryhmien erilaiseen ikärakenteeseen, sillä yli 11 vuotta Suomessa asuneet ovat selvästi vanhempia kuin juuri muuttaneet ja vanhemmat ihmiset saavat naapureiltaan useammin apua kuin nuoremmat. Toisaalta tulos kertoo myös siitä, että naapuruussuhteet syvenevät asumisajan myötä. Koko Suomen väestön tulokset naapuriavun saamisesta ovat huomattavasti maahanmuuttajaväestöä alhaisemmat (ks. luku 2.5), joten onkin mielenkiintoista, että kotoutumisen myötä ulkomaalaistaustaiset eivät naapuriavun osalta sijoitu lähemmäksi koko väestön keskiarvoa vaan päinvastoin vahvistavat suhteitaan naapureihinsa.

KUVIO 14. Ulkomaalaistaustaisen väestön (20–64v.) yksinäisyys, suomalaiset ystävät, naapuriapu ja tyytyväisyys asuinalueeseen vuonna 2014 Suomessa asumisajan mukaan, %. Lähde: UTH-tutkimus.

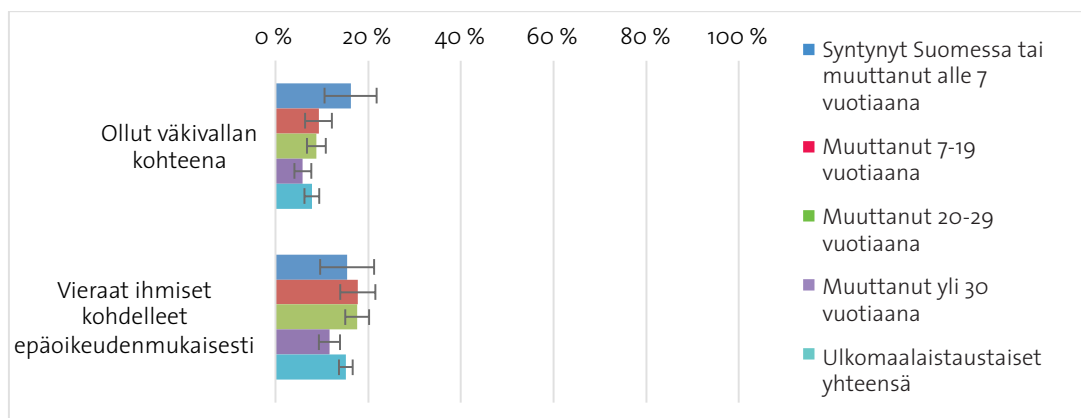
3.3 Alle kouluikäisenä muuttaneista vain noin puolet luottaa viranomaisiin

Maassa-asumisajan rinnalla voidaan tarkastella myös maahanmuuttoian merkitystä. Luokittelu on osin päällekkäinen henkilön oman iän ja asumisajan kanssa: Suomessa syntyneet tai alle kouluikäisinä muuttaneet ovat keskimäärin vielä varsin nuoria ja vanhempana muuttaneet taas ovat keski-ikältään varttuneempia. Niin ikään Suomessa syntyneet tai nuorena muuttaneet ovat asuneet Suomessa jo yli 10 vuotta kun taas vanhempana muuttaneissa on suhteellisesti enemmän uusia maahanmuuttajia. Tässä kappaleessa esitetyt tulokset Suomessa syntyneistä tai alle kouluikäisinä muuttaneista ulkomaalaistaustaisista perustuvat pieneen havaintomäärään (n=219), joten esitettjä tuloksia tämän ryhmän osalta on syytä pitää suuntaa-antavina (ks. myös [menetelmäseloste](#) (Tilastokeskus, 2015c) estimaattien tarkkuudesta pienten osajoukkojen kohdalla).

Väkivallan kohteeksi joutuminen oli yleisintä alle kouluikäisinä muuttaneiden keskuudessa: 16 prosenttia heistä oli joutunut väkivallan kohteeksi edellisen 12 kuukauden aikana (kuvio 15). Osuus on hivenen korkeampi kuin ulkomaalaistaustaisilla nuorilla keskimäärin (11 %; ks. kpl 3.1), joten ilmiö ei selity ainoastaan alle kouluikäisinä tulleiden ryhmän nuorella keski-ikällä. Väkivallan kokemukset olivat harvinaisimpia myöhemmällä aikuisiällä tulleiden kes-

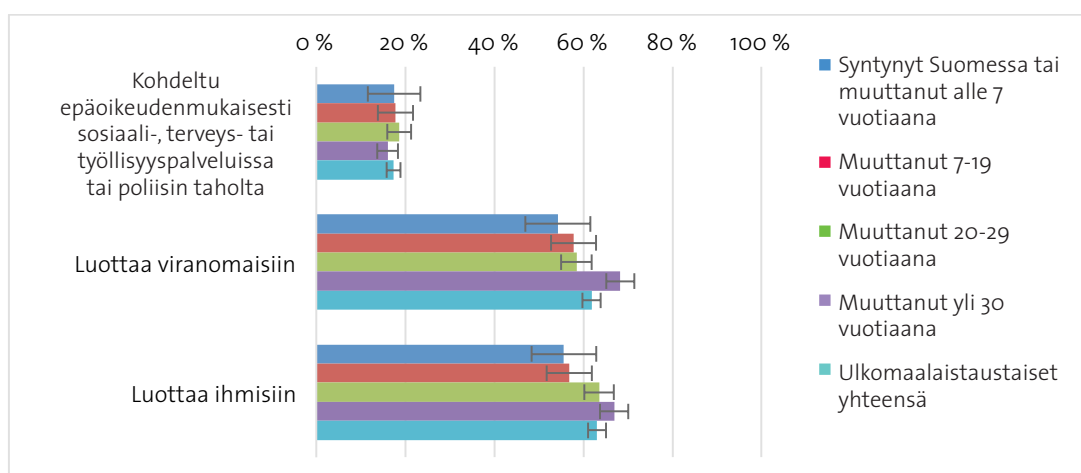
kuudessa: yli 30-vuotiaina muuttaneista vain kuusi prosenttia oli kohdannut väkivaltaa edellisen 12 kuukauden aikana.

Epäoikeudenmukaisen kohtelun kokemuksia oli eniten kouluiässä muuttaneilla (18 %), vähiten 30-vuotiaana tai vanhempina muuttaneilla (12 %). Ilmiö on osin samansuuntainen ikään liittyvien havaintojen kanssa, eli nuoret kohtaavat epäoikeudenmukaista kohtelua vieraiden ihmisten taholta julkisissa tiloissa enemmän kuin vanhemmat.

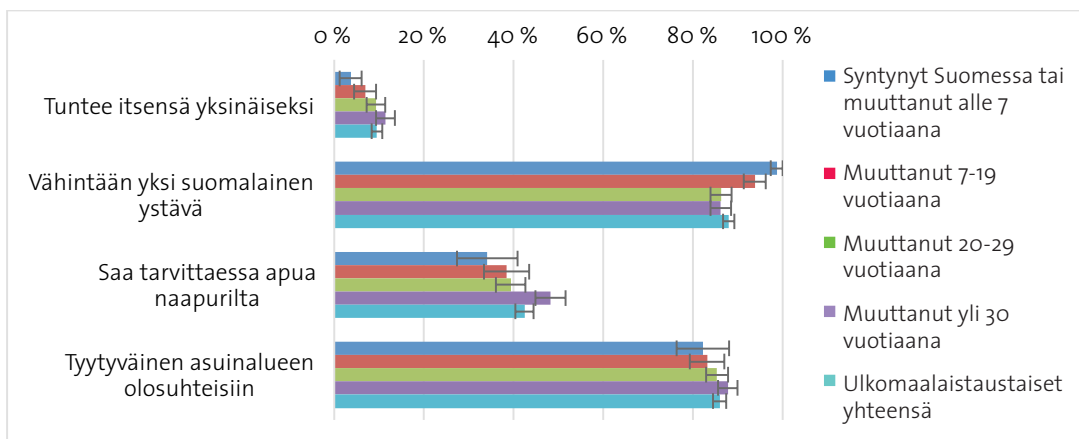
KUVIO 15. Ulkomaalaistaustaisen väestön (20–64-v.) väkivallan ja epäoikeudenmukaisen kohtelun kokemusten yleisyys (%) vuonna 2014 Suomeen muuttamisiän mukaan. Lähde: UTH-tutkimus.

Sosiaali-, terveys- tai työllisyyspalveluissa, taikka poliisin kanssa asioitaessa kohdatussa epäoikeudenmukaisen kohtelun yleisyydessä ei ollut tilastollisesti merkitseviä eroja muuttoikäen mukaan (kuvio 16). Luottamus viranomaisiin ja ihmisiin yleensä kohtaan sen sijaan vaihteli muuttoikäen mukaan. Huolestuttavaa onkin, että Suomessa syntyneistä toisen polven ulkomaalaistaustaisista sekä alle kouluikäisinä muuttaneista vain 54 prosenttia luottaa viranomaisiin. Tulos ei selity ryhmän nuorella iällä, sillä tulos on kymmenen prosenttiyksikköä alhaisempi kuin ikäluokan 20–29 vastaava osuus. Myös kouluikäisinä tulleet luottavat viranomaisiin ja muihin ihmisiin harvemmin kuin yli 30-vuotiaana muuttaneet.

KUVIO 16. Ulkomaalaistaustaisen väestön (20–64-v.) kokemukset epäoikeudenmukaisesta kohtelusta sekä luottamus viranomaisiin ja ihmisiin yleensä vuonna 2014 Suomeen muuttamisiän mukaan (%). Lähde: UTH-tutkimus.

Muuttoikä oli selvästi yhteydessä yksinäisyyden kokemuksiin sekä siihen, onko henkilöllä suomalaisia ystäviä (kuvio 17). Mitä nuorempana henkilö on tullut, sitä todennäköisemmin hänellä on ainakin yksi suomalainen ystävä ja sitä harvemmin hän tuntee itsensä yksinäiseksi. Suomessa syntyneistä tai alle kouluikäisinä muuttaneista neljä prosenttia tunsivat itsensä yksinäiseksi melko usein tai jatkuvasti ja lähes kaikilla (99 %) oli vähintään yksi suomalainen ystävä. Yli 30-vuotiaana muuttaneista yksinäisiä oli 11 prosenttia ja vähintään yksi suomalainen ystävä oli vain 86 prosentilla. Aikuisiällä Suomeen muuttaneet sen sijaan saivat tarvittaessa apua naapureiltaan useammin (48 %) kuin alle kouluikäisinä muuttaneet (34 %). Erojen taustalla näkyy osin erot näiden ryhmien keski-ikässä: nuorena muuttaneet ovat keski-ikältään selvästi nuorempia (keskimäärin 21-vuotiaita) kuin vanhempana muuttaneet. Nuoret taas yleisesti kokevat naapuriavun saantimahdollisuutensa heikommiksi kuin vanhemmat. Tyytyväisyydessä asuinalueen olosuhteisiin ei ollut tilastollisesti merkitseviä eroja muuttoikä suhteen.

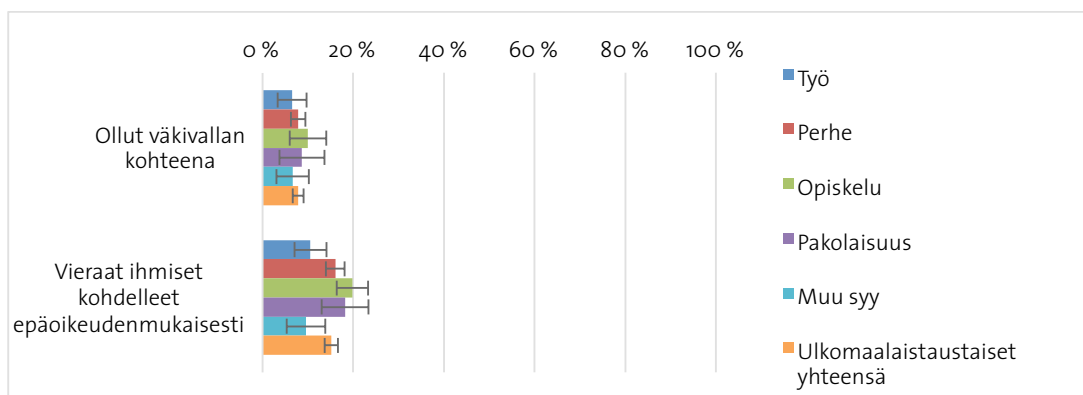
KUVIO 17. Ulkomaalaistaustaisen väestön (20–64-v.) yksinäisyys, suomalaiset ystävät, naapuriapu ja tyytyväisyys asuinalueeseen Suomeen muuttamisien mukaan vuonna 2014 (%). Lähde: UTH-tutkimus.

3.4 Pakolaistaustaisilla eniten turvattomuuteen liittyviä kokemuksia

UTH-tutkimuksesta saatiin ensimmäistä kertaa koko ulkomaalaistaustaisen väestön kattava tieto maahanmuuton taustalla olevasta syystä (Sutela & Larja, 2015). Ulkomaalaistaustaisesta väestöstä suurin osa on muuttanut Suomeen perhesyistä (54 %). Toiseksi suurin ryhmä ovat työn perässä muuttaneet (18 %), pakolaisuuden tai kansavälisen suojelun takia tulleet (11 %), opiskelun takia muuttaneet (10 %) ja muista syistä muuttaneet (8 %).

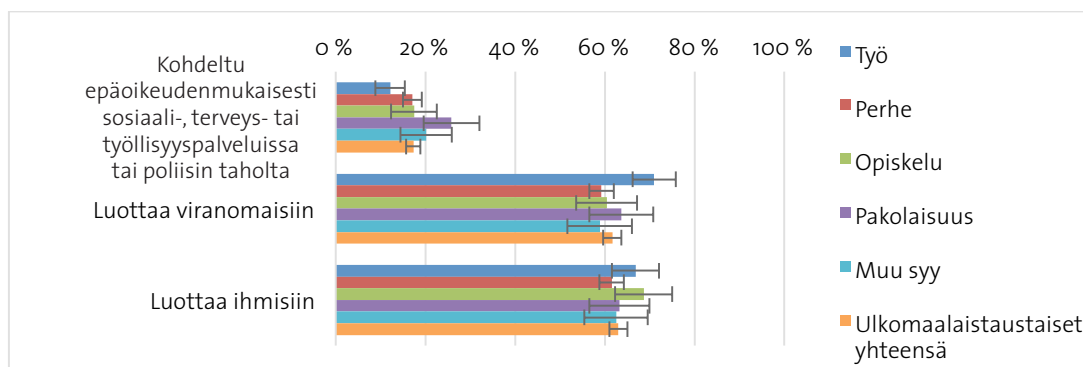
Väkivallan kokemuksissa maahanmuuton syy ei ollut merkittävä selittävä tekijä (kuvio 18). Epäoikeudenmukaista kohtelua vieraiden ihmisten taholta olivat yleisimmin kokeneet opiskelun (20 %) ja pakolaisuuden (18 %) takia tulleet, mutta vähiten työperäiset muuttajat (11 %). Opiskelun takia muuttaneiden väkivaltakokemukset liittyvät osin ryhmän nuoreen ikään: julkisilla paikoilla tapahtuva epäoikeudenmukainen kohtelu on erityisesti nuorten ulkomaalaistaustaisten ongelma – ehkä siksi että he viettävät enemmän aikaa kaduilla ja ravintoloissa ilta-aikaan, jolloin riski rasiselle huutelulle ja muulle häirinnälle lienee suurempi. Pakolaistaustaisilla epäoikeudenmukaista kohtelua kokeneiden osuus oli kuitenkin pienempi (18 %,

kuvio 18) kuin Muu Afrikka -ryhmällä (27 %, ks. luku 2.3). Syrjintä ja väkivallan uhka näyttää siis kohdistuvan ulkomaalaistaustaisiin ennemminkin maaryhmän, eikä niinkään maahanmuuton synn, perusteella.

KUVIO 18. Ulkomaalaistaustaisen väestön (20–64-v.) väkivallan ja epäoikeudenmukaisen kohtelun kokemusten yleisyys (%) vuonna 2014 maahanmuuton syyn mukaan. Lähde: UTH-tutkimus.

Epäoikeudenmukaista kohtelua palveluissa tai viranomaisten taholta olivat kokeneet yleisimmin pakolaiset (26 %) ja harvimminkin työperäiset muuttajat (12 %; kuvio 19). Työn takia Suomeen muuttaneet luottivat myös eniten viranomaisiin (71 %). Vähiten viranomaisiin luottivat perhesyistä muuttaneet (59 %). Opiskelijoilla huonot kokemukset vieraiden ihmisten taholta koetusta epäoikeudenmukaisesta kohtelusta (kuvio 18) eivät heijastuneet heikompana luottamuksena ihmisiin yleensä, vaan päinvastoin: 69 prosenttia opiskelun takia muuttaneista sanoi luottavansa ihmisiin yleensä. Myös työperäisistä muuttajista suurin osa (67 %) luotti ihmisiin yleisesti.

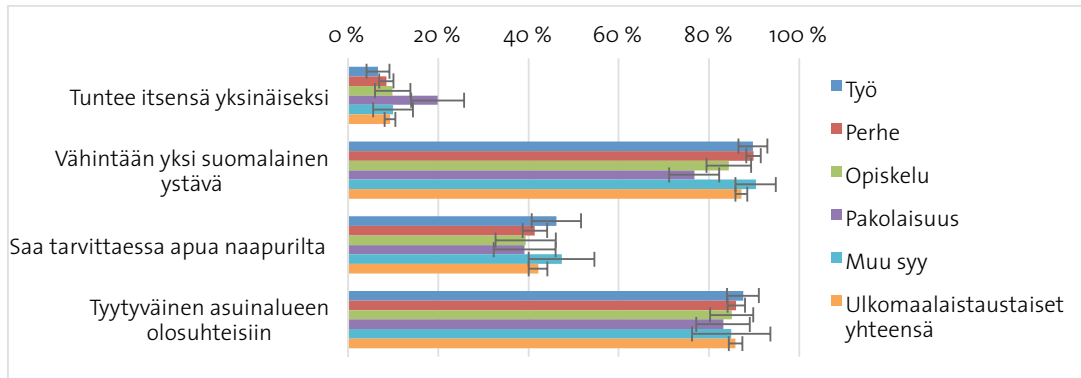

KUVIO 19. Ulkomaalaistaustaisen väestön (20–64-v.) kokemukset epäoikeudenmukaisesta kohtelusta sekä luottamus viranomaisiin ja ihmisiin yleensä vuonna 2014 maahanmuuton syyn mukaan (%). Lähde: UTH-tutkimus.

Työperäiset muuttajat olivat tulosten mukaan keskimäärin paremmassa asemassa kuin muista syistä muuttaneet. Kun pakolaisista joka viides tunsi itsensä yksinäiseksi, ensisijaisesti työn takia Suomeen muuttaneista vain seitsemän prosenttia tunsi itsensä yksinäiseksi (kuvio

20). Suurimmalla osalla työperäisistä muuttajista (90 %) oli vähintään yksi ystävä, kun taas pakolaistaustaisista vain 77 prosentilla. Vastaava trendi havaitaan myös naapuriavun ja tyytyväisyyden asuinalueeseen osalta, mutta näiden indikaattorien kohdalla erot työperäisten ja pakolaistaustaisten muuttajien välillä eivät olleet tilastollisesti merkitseviä.

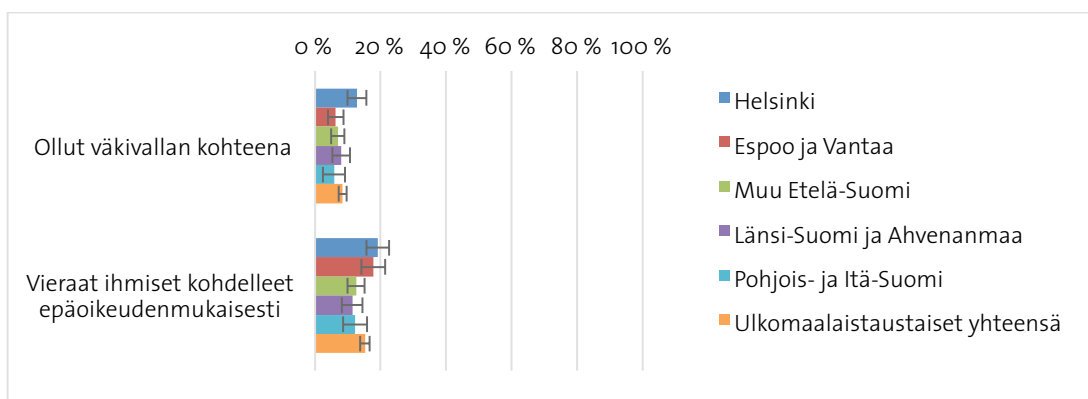
KUVIO 20. Ulkomaalaistaustaisen väestön (20–64-v.) yksinäisyys, suomalaiset ystävät, naapuriapu ja tyytyväisyys asuinalueeseen vuonna 2014 maahanmuuton syyn mukaan (%). Lähde: UTH-tutkimus.

3.5 Pääkaupunkiseudulla asuvilla enemmän turvallisuuskokemuksia

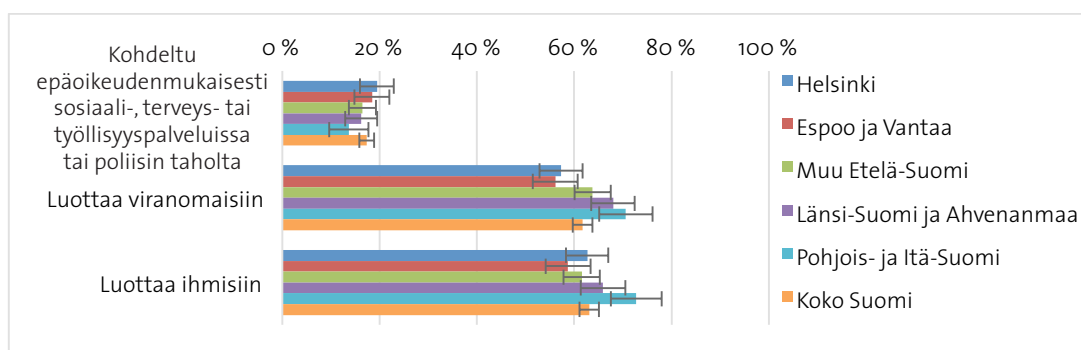
Ulkomaalaistaustaisten turvallisuutta tarkastellaan tässä kappaleessa alueittain. Tarkasteltavat alueet ovat Helsinki, Espoo ja Vantaa, muu Etelä-Suomi, Länsi-Suomi ja Ahvenanmaa sekä Pohjois- ja Itä-Suomi. Alueluokituksessa painottuvat pääkaupunkiseudun kaupungit, koska maahanmuuttajaväestö on vahvasti keskittynyt tälle alueelle, ja siten myös suurin osa vastaajista asui näillä alueilla. Koska ulkomaalaistaustaisia asuu vähemmän monilla muilla paikkakunnilla, luotettavaa kaupunkitasoista tietoa ei ole saatavissa Helsingin ulkopuolelta.

Väkivallan kohteeksi viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana olivat joutuneet useimmin ulkomaalaistaustaiset helsinkiläiset (13 %; kuvio 21). Muualla Suomessa väkivallan kokeminen oli selvästi harvinaisempaa. Väkivallan uhkaa mittaavan epäoikeudenmukaisen kohtelun kokeminen julkisilla paikoilla vieraiden ihmisten taholta oli yleisintä pääkaupunkiseudulla, muualla Suomessa harvinaisempaa. Esimerkiksi Helsingissä lähes joka viides ulkomaalaistaustainen oli kohdannut vieraiden ihmisten epäoikeudenmukaista kohtelua edellisten 12 kuukauden aikana. Harvimminkin vieraiden ihmisten epäoikeudenmukaista kohtelua olivat kokeneet Länsi-Suomessa ja Ahvenanmaalla asuvat (11 %).

Epäoikeudenmukaista kohtelua viranomaisten taholta tai palveluissa oli ulkomaalaistaustaisista helsinkiläisistä kokenut 19 prosenttia (kuvio 22). Pohjois- ja Itä-Suomessa asuvista ulkomaalaistaustaisista epäoikeudenmukaista kohtelua oli kokenut 14 prosenttia. Myös luottamus viranomaisiin ja ihmisiin yleensä oli vahvinta Pohjois- ja Itä-Suomen alueella asuvien ulkomaalaistaustaisten keskuudessa. Vuonna 2014 viranomaisiin luotettiin eniten Pohjois- ja Itä-Suomessa (71 %) sekä Länsi-Suomessa ja Ahvenanmaalla (68 %). Vähäisintä luottamus oli pääkaupunkiseudulla (56–57 %). Myös muihin ihmisiin luotettiin eniten Pohjois- ja Itä-Suomessa (73 %). Vähäisintä luottamus muihin ihmisiin oli espoolaisten ja vantaalaisten keskuudessa (59 %).

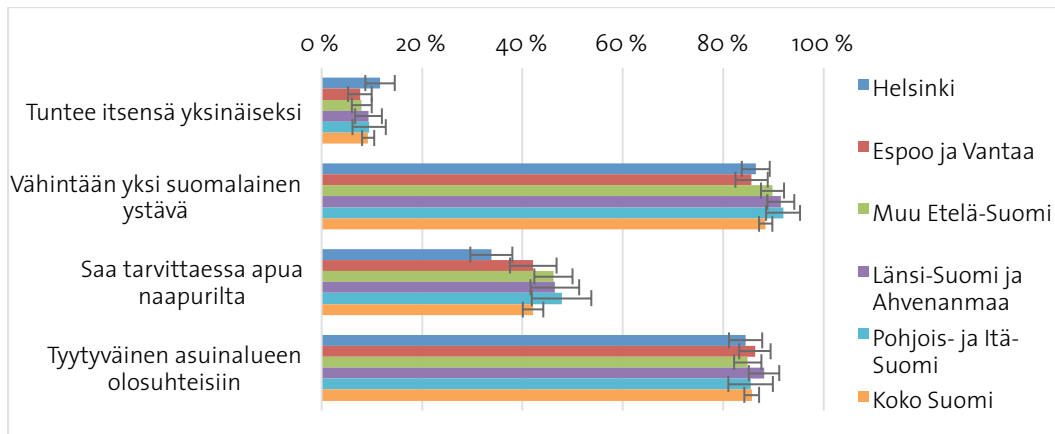

KUVIO 21. Ulkomaalaistaustaisen väestön (20–64-v.) väkivallan ja epäoikeudenmukaisen kohtelun kokemusten yleisyys (%) vuonna 2014 asuinalueen mukaan. Lähde: UTH-tutkimus.

KUVIO 22. Ulkomaalaistaustaisen väestön (20–64-v.) kokemukset epäoikeudenmukaisesta kohtelusta sekä luottamus viranomaisiin ja ihmisiin yleensä vuonna 2014 asuinalueen mukaan (%). Lähde: UTH-tutkimus.

Yksinäisyyden kokemusten osalta tilastollisesti merkitseviä alueittaisia eroja ei ollut (kuvio 23). Yleisintä yksinäisyys oli Helsingissä (12 %). Alueittain tarkasteltuna niiden osuus, joilla oli suomalainen ystävä, oli pienin pääkaupunkiseudulla (86 %) ja suurin Pohjois- ja Itä-Suomen alueella (92 %). Kokemus naapuriavun saamisesta vaihteli merkittävästi asuinpaikan mukaan. Vähiten apua saatiin Helsingissä (34 %) ja eniten Pohjois- ja Itä-Suomessa (48 %). Tyytyväisyydessä asuinalueen olosuhteisiin ei ollut suuria aluekohtaisia eroja. Kaiken kaikkiaan pääkaupunkiseudulla, erityisesti Helsingissä, asuvilla ulkomaalaistaustaisilla oli siis enemmän turvattuuteen liittyviä kokemuksia. Tuloksia tulkitessa on hyvä ottaa huomioon, että ulkomaalaistaustainen väestö ei ole samanlaista joka paikkakunnalla. Ulkomaalaistaustaisista pääkaupunkiseudulla asuvat ovat nuorimpia. He myös kuuluivat hyvätuloisempiin kotitalouksiin kuin muualla asuvat.

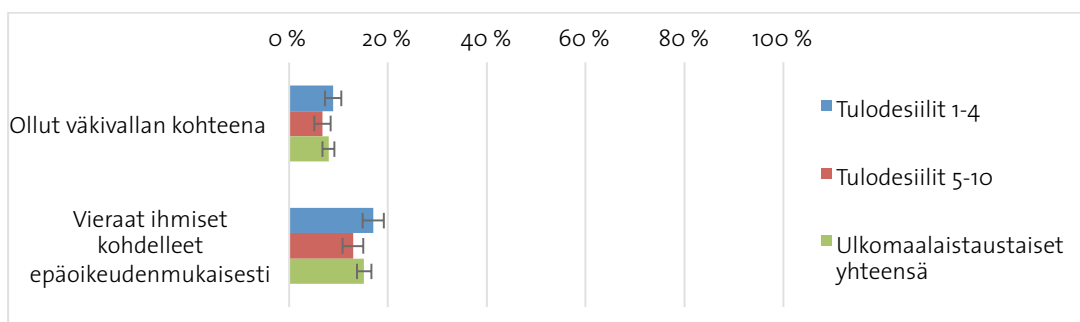

KUVIO 23. Ulkomaalaistaustaisen väestön (20–64-v.) yksinäisyys, suomalaiset ystävät, naapuriapu ja tyytyväisyys asuinalueeseen vuonna 2014 asuinpaikan mukaan (%). Lähde: UTH-tutkimus.

3.6 Käytettävissä olevat tulot

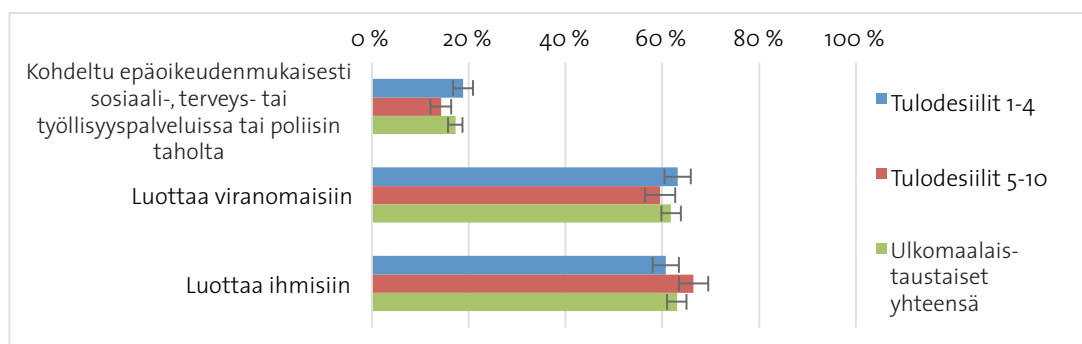
Kappaleessa 2.6 tarkasteltiin koettua toimeentuloa, mutta tässä kappaleessa turvallisuuden liittyviä kokemuksia analysoidaan verotukseen ja sosiaalietuuksiin perustuvilla tiedolla kotitalouden käytettävissä olevista tulosta. Käytettävissä olevissa tuloissa huomioidaan palkka- ja omaisuustulot sekä maksetut ja saadut tulonsiirrot. Kotitalouden tulot on jaettu kotitalouden kulutusyksiköiden (henkilöiden määrä suhteutettuna ikään) mukaan, jotta kotitalouden koko tulee huomioitua. Analyysissa on käytetty tietoa tulodesiilistä, johon henkilön kotitalous kuuluu. Desiileistä muodostettiin edelleen kaksi luokkaa, joita käytetään tulosten raportoinnissa.

Väkivallan kohteeksi joutumisessa ei ollut tilastollisesti merkitseviä eroja tuloluokkien välillä (kuvio 24). Epäoikeudenmukaista kohtelua muiden ihmisten taholta olivat alempaan tuloluokkaan (desiilit 1-4) kuuluvat kohdanneet kuitenkin selkeästi enemmän (17 %) kuin ylempään tuloluokkaan (desiilit 5-10) ulkomaalaistaustaiset (13 %).

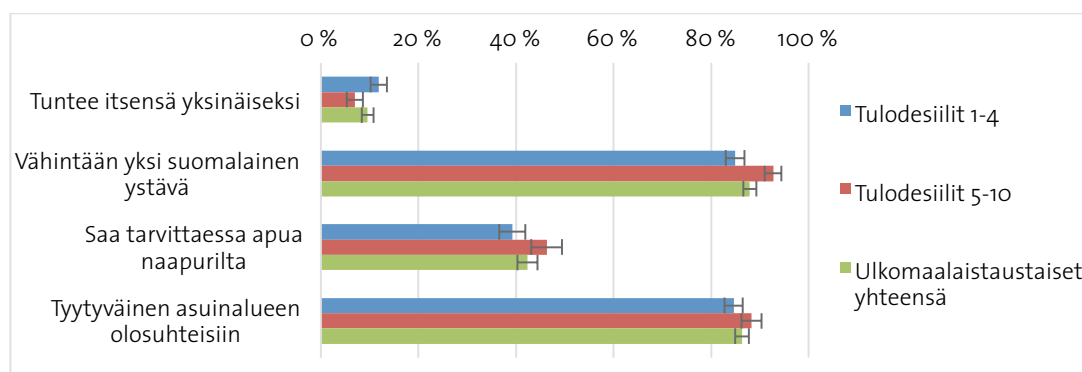
KUVIO 24. Ulkomaalaistaustaisen väestön (20–64-v.) väkivallan ja epäoikeudenmukaisen kohtelun kokemusten yleisyys (%) vuonna 2014 tulojen mukaan. Lähde: UTH-tutkimus.

Epäoikeudenmukainen kohtelu viranomaisten taholta tai palveluissa vaihteli myös käytävissä olevien tulojen mukaan (kuvio 25). Noin joka viides alempaan tuloluokkaan kuuluvista oli kokenut epäoikeudenmukaista kohtelua, mutta vain 14 prosenttia ylempään tuloluokkaan kuuluvista. Huonommista kokemuksista huolimatta alempaan tuloluokkaan kuuluvat eivät kuitenkaan luottaneet viranomaisiin vähempää kuin ylempään tuloluokkaan kuuluvat. Muihin ihmisiin yleensä luotettiin useammin ylempään tuloluokassa (66 %) kuin alemmassa tuloluokassa (63 %).

KUVIO 25. Ulkomaalaistaustaisen väestön (20–64-v.) kokemukset epäoikeudenmukaisesta kohtelusta sekä luottamus viranomaisiin ja ihmisiin yleensä vuonna 2014 tulojen mukaan (%). Lähde: UTH-tutkimus.

Tulojen määrä oli yhteydessä siihen, oliko suomalaisia ystäviä (kuvio 26). Korkeampaan tuloluokkaan kuuluvilla on keskimääräistä useammin vähintään yksi suomalainen ystävä (93 %), kun taas alempaan tuloluokkaan kuuluvista vain 85 prosentilla on suomalaisia ystäviä. Myös yksinäisyyden kokemus oli harvinaisempaa ylempään tuloluokkaan (7 %) kuuluvilla verrattuna alempaan tuloluokkaan kuuluviin (12 %). Naapuriavun osalta tuloluokkien välillä oli jonkin verran eroa. Korkeampaan tuloluokkaan kuuluvista vajaa puolet (46 %) sai tarvittaessa apua naapureilta, mutta alempaan tuloluokkaan kuuluvista vain 39 prosenttia. Tyytyväisyydessä asuinalueeseen ei ollut tilastollisesti merkitsevää eroa, mutta tulokset ovat samansuuntaisia kuin muissa indikaattoreissa: tyytyväisiä oli ylempää tuloluokasta 88 prosenttia ja alemmasta tuloluokasta 85 prosenttia.

KUVIO 26. Ulkomaalaistaustaisen väestön (20–64-v.) yksinäisyys, suomalaiset ystävät, naapuriapu ja tyytyväisyys asuinalueeseen vuonna 2014 tulojen mukaan (%). Lähde: UTH-tutkimus.

4 Johtopäätökset

Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi -tutkimus (UTH) osoittaa, että psyykinen kuormittuneisuus ja yksinäisyyden kokemukset ovat erityisen yleisiä Lähi-itä ja Pohjois-Afrikka -taustaisilla. Tulos on linjassa aiemman Maahanmuuttajien terveys- ja hyvinvointitutkimuksen (Maamu) kanssa, jossa havaittiin, että masennus- ja ahdistuneisuusoireet ja yksinäisyyden kokemukset ovat erityisen yleisiä kurditaustaisilla (Rask ym., käsikirjoitus). Syitä Lähi-itä ja Pohjois-Afrikka -taustaisten psyykkiselle kuormittuneisuudelle voi löytyä niin maahanmuuttoa edeltäneistä, matkanaikaisista kuin Suomeen muuton jälkeisistä kokemuksista. UTH-tutkimuksen tulokset osoittivat lisäksi, että Lähi-itä ja Pohjois-Afrikka -taustaisista pakolaisista liki neljä viidestä oli kokenut jonkin traumaattisen tapahtuman entisessä kotimaassaan. Myös tulojen riittävyys koettiin erityisen hankalaksi tässä ryhmässä, aktiivinen osallistuminen sosiaaliseen toimintaan oli vähäistä, ja epäoikeudenmukaiseksi koettu kohtelu yleistä. Nämä löydökset herättävät erityistä huolta Lähi-itä ja Pohjois-Afrikka -taustaisesta väestöstä Suomessa.

Suomessa tarvitaan pikaisia toimenpiteitä ulkomaalaistaustaisen ja erityisesti traumatisoituneen väestön psyykkisen hyvinvoinnin edistämiseksi. Aiemmissa kotimaisissa selvityksissä on todettu, että Suomeen tarvitaan yhtenäiset ohjeistukset maahanmuuttajaväestön, erityisesti pakolaisten ja vastaavista lähtökohdista tulevien, mielenterveysasioiden hoitoon, sekä riittävän tietotaidon varmistaminen ammattilaisten keskuuteen (Kerkkäinen & Säävälä, 2015; Valtiontalouden tarkastusvirasto, 2014). Erityisesti nyt, kun Suomeen hakeutuvien turvapaikanhakijoiden määrä on merkittävästi kasvanut, tulee ulkomaalaistaustaisen väestön mielenterveyden tukemiseen, hyvinvointiin ja kotoutumiseen kiinnittää erityistä huomiota.

Merkille pantavaa UTH-tutkimuksen tuloksissa on, että ulkomaalaistaustaisten kokemukset onnellisuudesta ja luottamuksesta, asuinympäristön viihtyisyydestä ja saatavilla olevasta naapuriavusta olivat huomattavasti myönteisempiä kuin Suomen koko väestössä. Tulokset ovat ymmärrettäviä suhteessa siihen, mihin vastaaja vertaa nykyistä tilannettaan Suomessa. Esimerkiksi Suomen viranomaisiin voi olla helpompi olla tyytyväinen, jos vertailukohtana on entisessä kotimaassa koettu mielivalta. Vastauksiin saattavat osaltaan vaikuttaa myös menetelmälliset erot: UTH-tutkimus toteutettiin haastatellen, jolloin vastaaja saattaa haluta antaa myönteisemmän kuvan ajatuksistaan kuin postikyselyssä, mikä oli ATH-tutkimuksen toteutustapa.

Suomessa tehtyjen aiempien kyselytutkimusten mukaan etnisiin vähemmistöihin kuuluvien on arvioitu joutuvan väkivallan uhriksi jopa kaksi kertaa useammin kuin valtaväestön edustajien. Vuosina 2001–2002 somalialaisista 44 prosenttia, virolaisista 18 prosenttia, vietnamlaisista 14 prosenttia ja venäläisistä 13 prosenttia ilmoitti kokeneensa väkivaltaa viimeksi kuluneen vuoden aikana (Pohjanpää ym., 2003). Kansallisten uhritutkimusten mukaan suomalaisista 15–74-vuotiaista noin joka kymmenes oli viimeksi kuluneen vuoden aikana joutunut uhkailut mukaan lukien jonkin väkivallan teon kohteeksi (Rikoksantorjuntaneuvosto, 2015). UTH-tutkimuksessa vuonna 2014 ulkomaalaistaustaisilla oli kuitenkin koko maan väestöön verrattuna vähemmän väkivaltakokemuksia: 20–64-vuotiaasta ulkomaalaistaustaisesta väestöstä vain kahdeksan prosenttia oli kokenut väkivaltaa. UTH-tutkimuksen tulokset ovat linjassa Maamu-tutkimuksen tulosten kanssa, jossa kurditaustaisista väkivallan uhriksi oli viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana joutunut yhdeksän prosenttia vastaajista, somalialaistaustaisista viisi prosenttia ja venäläistaustaisista kolme prosenttia (Castaneda ym., 2012). Osa näistä tulosten välisistä eroista voi kuitenkin johtua eroista tiedonkeruumenetelmissä. Myös väkivaltakokemuksia voi olla helpompi raportoida nimettömässä postikyselyssä (kuten ATH-tutki-

muksessa) kuin henkilökohtaisissa haastatteluissa. UTH-tutkimuksen tulokset väkivaltakokemusten yleisyydestä ovat todennäköisimmin hieman todellista alhaisempia.

Ulkomaalaistaustaisissa ryhmissä kotitalouden menojen kattaminen tuloilla koettiin koko väestöä hankalammaksi Lähi-itä ja Pohjois-Afrikka- sekä virolaistaustaisissa ryhmissä. Sen sijaan EU-, EFTA- ja Pohjois-Amerikka -taustaisilla kokemus tulojen riittämättömyydestä oli harvinaisempaa kuin Suomen koko väestössä. Erot ulkomaalaistaustaisten ryhmien välillä liittyivät pitkälti työllisyseroihin. Huomionarvoista kuitenkin on, että suuri enemmistö työttömistä venäläis-, somalialais- ja kurditaustaisista maahanmuuttajista kokee olevansa työkykyisiä ja työhaluisia (Rask ym., painossa). Tämä työkykyisten ja -haluisten maahanmuuttajien suuri joukko tarjoaakin erinomaisen mahdollisuuden kohentaa Suomen työllisyysastetta ja huoltosuhdetta. Työllisyyteen ja työkykyyn liittyviä tuloksia UTH-tutkimuksesta raportoidaan erikseen myöhemmin syksyllä 2015.

Ulkomaalaistaustaisten turvallisuuteen liittyvät kokemukset vaihtelivat ikäryhmittäin, asumisajan, maahanmuuttoajan sekä maahanmuuton syyn mukaan, kuten myös asuinalueen ja käytettävissä olevien tulojen mukaan. Nuorille aikuisille (20–29-vuotiaat) näytti kasaantuvan turvattomuuteen liittyviä kokemuksia enemmän kuin vanhemmille. Verrattuna vanhempiin ikäryhmiin, he uskoivat harvemmin saavansa apua naapureiltaan, heidän luottamuksensa ihmisiin oli heikompaa ja he olivat kohdanneet useammin väkivaltaa sekä epäoikeudenmukaista kohtelua julkisissa tiloissa vieraiden ihmisten taholta.

Suomessa asumisaika oli niin ikään yhteydessä turvallisuutta rakentaviin ja heikentäviin kokemuksiin. Verrattuna tuoreempiin muuttajiin, vähintään 11 vuotta Suomessa asuneilla oli useammin suomalaisia ystäviä, he kokivat tarvittaessa saavansa apua naapureiltaan useammin kuin vähemmän aikaa asuneet, mutta toisaalta luottivat viranomaisiin vähemmän kuin alle kymmenen vuotta sitten muuttaneet. Eniten viranomaisiin ja ihmisiin yleensä luottivat alle viisi vuotta sitten maahan muuttaneet ulkomaalaistaustaiset.

Myös muuttoikä oli selvästi yhteydessä turvallisuuteen liittyviin kokemuksiin. Suomessa syntyneillä tai alle kouluikäisenä Suomeen muuttaneilla oli selvästi aikuisiällä muuttaneita enemmän väkivaltakokemuksia sekä heikompi luottamus viranomaisiin ja ihmisiin yleensä. Heistä harva uskoi saavansa apua naapureiltaan tarvittaessa. Ilmiö liittyy osittain ryhmän nuoreen keski-ikään, mutta myös verrattuna muihin nuoriin ulkomaalaistaustaisiin näillä toisen sukupolven ulkomaalaistaustaisilla oli monilla mittareilla enemmän turvattomuuteen liittyviä kokemuksia. Nuorten toisen polven maahanmuuttajien tilanteeseen tulisikin kiinnittää erityistä huomiota. Vanhempana tulleilla korostuivat sen sijaan yksinäisyys ja suomalaisten ystävien puute, mutta muuten turvattomuutta mahdollisesti synnyttävät kokemukset olivat harvinaisempia kuin nuorempina muuttaneilla.

Maahanmuuton syytä tutkittaessa havaittiin, että turvattomuuteen liittyviä kokemuksia kasaantui erityisesti pakolaistaustaisille ja vähiten työperäisille muuttajille. Pakolaistaustaisista joka viides kertoi tuntevansa itsensä melko usein tai lähes aina yksinäiseksi ja 23 prosentilla ei ollut yhtään suomalaista ystävää. Erilaiset pakolaistaustaisille suunnatut ystävä- ja asukastoimintaprojektit olisivatkin tärkeitä yhteiskuntasuhteiden lujittajia. Myös viranomais- ja muissa palveluissa koulutusta voisi kohdentaa erityisesti pakolaistaustaisten asiakkaiden kohtaamiseen, sillä joka viides pakolaistaustainen oli kohdannut epäoikeudenmukaista kohtelua sosiaali-, terveys-, tai työllisyyspalveluissa taikka poliisiin kanssa asioidessa.

Pääkaupunkiseudulla asuvilla ulkomaalaistaustaisilla oli enemmän turvattomuuteen liittyviä kokemuksia kuin pääkaupunkiseudun ulkopuolella asuvilla. Helsinkiläiset kokivat muita alueita selvästi useammin väkivaltaa ja pääkaupunkiseudulla myös epäoikeudenmukaiselle kohtelulle vieraiden ihmisten taholta altistuttiin muita alueita useammin. Niin ikään luottamus viranomaisiin ja ihmisiin yleensä oli heikointa pääkaupunkiseudulla. Helsinkiläisillä oli myös

harvemmin suomalaisia ystäviä tai naapureita, joilta pyytää apua. Vastaavat kokemukset olivat myönteisimpiä Pohjois- ja Itä-Suomessa asuvilla ulkomaalaistaustaisilla. Pääkaupunkiseudulla asuvien turvallisuuteen liittyvien kokemusten erot sen ulkopuolella asuviin ovat havaittavissa myös alueen koko väestössä, jolloin erot suhteessa muuhun Suomeen eivät ole ainutkertaisia vain ulkomaalaistaustaisilla. ATH-tutkimuksen vuoden 2013 tulosten perusteella helsinkiläiset, erityisesti miehet, ovat esimerkiksi joutuneet väkivallan tai uhkailun kohteeksi useammin kuin koko Suomen väestö (Kaikkonen ym., 2014).

Turvallisuuteen liittyvät kokemukset olivat yhteydessä myös asutokunnan käytettävissä oleviin tuloihin. Hyvin toimeentulevat olivat kohdanneet harvemmin epäoikeudenmukaista kohtelua viranomaisten kuin vieraiden ihmisten taholta ja he luottivat useammin ihmisiin yleensä. He tunsivat itsensä harvemmin yksinäisiksi ja heillä oli useammin vähintään yksi suomalainen ystävä sekä naapuri, jolta tarvittaessa saivat apua.

Tässä raportissa on tarkasteltu useiden yksittäisten tekijöiden yhteyksiä mahdollisesti turvallisuutta rakentaviin tai heikentäviin kokemuksiin. Erilaiset tässä analyysissä mukana olleet taustatekijät ovat kuitenkin yhteydessä keskenään, joten on mahdotonta erottaa, mitkä niistä ovat tärkeimpiä. Tulokset kuitenkin vahvasti osoittavat, että ulkomaalaistaustaisten turvallisuuteen liittyvät kokemukset vaihtelevat suuresti riippuen eroista maahanmuuton syissä ja kotoutumisen edellytyksissä. Osa ulkomaalaistaustaisista on jopa Suomen koko väestön keskiarvoon nähden paremmassa asemassa, kun toisille taas kasaantuu useita turvallisuutta mahdollisesti heikentäviä tekijöitä, joihin kuitenkin voidaan vaikuttaa kotoutumista tukevin toimin ja palveluin.

Lähteet

- Castaneda, AE, Rask, S, Koponen, P, Mölsä, M, Koskinen, S (toim) (2012) Maahanmuuttajien terveys ja hyvinvointi. Tutkimus venäläis-, somalialais- ja kurditaustaisista Suomessa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen julkaisuja.
- Kaikkonen, R, Murto J, Pentala O, Koskela T, Virtala E, Härkänen T, Koskenniemi T, Ahonen J, Vartiainen E, Koskinen S (2014) Alueellisen terveys- ja hyvinvointitutkimuksen perustulokset 2010-2014. Verkkojulkaisu: www.thl.fi/ath
- Kerkkänen, H, Säävälä, M (2015) Maahanmuuttajien psyykkistä hyvinvointia ja mielenterveyttä edistävät tekijät ja palvelut. Systemaattinen tutkimuskatsaus. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu 40/2015.
- Pohjanpää, K, Paananen, S, Nieminen, M (2003) Maahanmuuttajien elinolot. Venäläisten, virolaisten, somalialaisten ja vietnamilaisten elämää Suomessa 2002. Elinolot 2003:1. Helsinki: Tilastokeskus.
- Rask, S, Castaneda, AE, Härkänen, T, Koponen, P, Bergbom, B, Toivanen, M, Gould, R, Koskinen, S (painossa) Työttömistä maahanmuuttajista suuri osa on työkykyisiä ja työhaluisia. Sosiaalilääketieteellinen Aikakauslehti.
- Rask, S, Suvisaari, J, Koskinen, S, Koponen, P, Mölsä, M, Lehtisalo, R, Schubert, C, Pakaslahti, A, Castaneda, AE (käsikirjoitus) The ethnic gap in mental health: a population-based study of Russian, Somali and Kurdish origin migrants in Finland.
- Sutela, H, Larja L (2015) Yli puolet ulkomaalaistaustaisista muuttanut maahan perhesyistä. Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi –tutkimus 2014. www.stat.fi/tup/maahanmuutto/art_2015-10-15_001.html
- Tilastokeskus (2015a) Väestörakenne. http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__vrm__vaerak/045_vaerak_tau_200_fi.px/?rxid=6f880031-b06b-4780-a7bc-0dc5c5706a04
- Tilastokeskus (2015b) Syntyperä ja taustamaa. http://www.stat.fi/meta.kas/syntypera_ja_ta.html (Haettu 8.10.2015)
- Tilastokeskus (2015c) Menetelmaseloste. Ulkomaisista syntyperää olevien työ ja hyvinvointitutkimus, UTH 2014. Tilastokeskus, www.stat.fi/tup/maahanmuutto/menetelmaseloste.html
- Rikoksantorjuntaneuvosto (2015) Etnisiin vähemmistöihin kohdistuva väkivalta. <http://www.vakivallanhentaminen.fi/fi/index/vakivallanmuotoja/etnisiinvahemmistoihinkohdistuvavakivalta.html>
- Valtiontalouden tarkastusvirasto (2014) Tuloksellisuustarkastuskertomus – Kotouttaminen sosiaali- ja terveydenhuollossa. Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuskertomukset 3/2014.

Liitteet

LIITETAULUKKO 1. Psyykkistä hyvinvointia, turvallisuutta ja osallisuutta kuvaavien tekijöiden yleisyys (%) ulkomaalaistaustaisessa väestössä (20–64-v.) vuonna 2014 sukupuolen mukaan (suluisissa 95 %:n luottamusvä-
lit), ilman ikävakiointia. Lähde: UTH-tutkimus.

	Ulkomaalaistaustaiset, yhteensä	Ulkomaalaistaustaiset, miehet	Ulkomaalaistaustaiset, naiset
Psyykinen kuormittuneisuus	9,5 (8,2–10,7)	7,3 (5,7–9,0)	11,7 (9,8–13,5)
Matala mieliala	15,5 (13,9–17,0)	13,5 (11,1–15,8)	17,5 (15,3–19,6)
Onnellisuus	62,6 (60,5–64,7)	62,3 (59,1–65,5)	62,9 (60,2–65,7)
Nukkumisvaikeudet	16,7 (15,1–18,2)	13,9 (11,7–16,2)	19,5 (17,3–21,6)
Jokin traumatapahtuma¹	74,9 (69,2–80,7)	80,2 (73,0–87,4)	66,2 (56,9–75,5)
Sota¹	50,0 (41,9–58,0)	47,6 (36,8–58,4)	53,7 (41,8–65,7)
Luonnonkatastrofi¹	13,9 (8,6–19,1)	14,8 (7,4–22,2)	12,4 (5,7–19,1)
Väkivaltaisen kuoleman tai loukkaantumisen näkeminen¹	52,0 (43,9–60,1)	52,9 (41,9–63,9)	50,5 (38,7–62,4)
Seksuaalinen väkivalta¹	6,1 (2,8–9,5)	4,6 (0,8–8,4)	8,6 (2,4–14,8)
Vakava fyysinen vahingonteko¹	31,9 (24,6–39,2)	38,3 (28,0–48,6)	21,6 (12,3–30,9)
Vangitseminen tai kidnappaus¹	19,2 (13,1–25,3)	28,0 (18,8–37,2)	5,2 (0,1–10,3)
Kidutus¹	15,8 (10,4–21,3)	24,4 (15,8–32,9)	2,1 (0,0–4,9)
Väkivaltakokemukset	7,8 (6,6–9,1)	9,8 (7,6–11,9)	5,9 (4,5–7,2)
Epäoikeudenmukainen kohtelu, vieraat ihmiset²	15,2 (13,6–16,7)	14,1 (11,8–16,4)	16,2 (14,1–18,3)
Epäoikeudenmukainen kohtelu, Kela tai sosiaalipalvelut²	9,8 (8,1–11,6)	10,4 (7,5–13,3)	9,3 (7,2–11,4)
Epäoikeudenmukainen kohtelu, terveyspalvelut²	12,2 (10,6–13,7)	10,6 (8,4–12,8)	13,5 (11,4–15,7)
Epäoikeudenmukainen kohtelu, TE-toimisto²	12,8 (10,6–14,9)	10,7 (7,7–13,7)	14,7 (11,5–17,8)
Epäoikeudenmukainen kohtelu, poliisi²	8,0 (6,3–9,7)	8,6 (6,1–11,2)	7,2 (5,0–9,5)
Luottamus, terveydenhuolto	65,7 (63,5–67,8)	67,8 (64,6–70,9)	63,5 (60,8–66,3)
Luottamus, sosiaalihuolto	71,0 (68,9–73,0)	71,3 (68,2–74,3)	70,6 (67,9–73,3)
Luottamus, oikeuslaitos	76,2 (74,2–78,2)	75,2 (72,2–78,2)	77,4 (74,8–80,0)
Luottamus, poliisi	82,9 (81,2–84,6)	81,5 (78,9–84,1)	84,3 (82,2–86,5)
Luottamus, ihmiset	82,9 (81,2–84,6)	81,5 (78,9–84,1)	84,3 (82,2–86,5)
Yksinäisyys	9,5 (8,2–10,8)	9,4 (7,4–11,3)	9,6 (8,0–11,3)
Vähintään yksi suomalainen ystävä	88,0 (86,6–89,4)	88,5 (86,5–90,5)	87,4 (85,5–89,3)
Naapuriapu	42,4 (40,3–44,6)	41,8 (38,5–45,1)	43,1 (40,3–45,9)
Aktiivinen osallistuminen	21,4 (19,7–23,2)	23,0 (20,4–25,7)	19,8 (17,7–22,0)
Kotitalouden tulojen riittävyyden hankaluus	39,4 (37,2–41,5)	39,4 (36,1–42,7)	39,4 (36,6–42,2)
Rahaa riittävästi tarpeisiin nähden	57,7 (55,5–59,8)	59,3 (56,1–62,6)	55,9 (53,1–58,8)
Tyytyväisyys asuinalueen olosuhteisiin	85,9 (84,4–87,5)	86,5 (84,2–88,8)	85,4 (83,3–87,4)

¹ Pakolaisista

² Kyseisen tahon kanssa asioineista

LIITETAULUKKO 2. Psykkistä hyvinvointia, turvallisuutta ja osallisuutta kuvaavien tekijöiden yleisyys (%) Suomen koko väestössä (20–64-v.) vuonna 2014 sukupuolen mukaan (suluissa 95 %:n luottamusväli), ilman ikävakiointia. Lähde: ATH-tutkimus.

	Suomen koko väestö, yhteensä	Suomen koko väestö, miehet	Suomen koko väestö, naiset
Psyykinen kuormittuneisuus	13,1 (12,4–13,8)	11,6 (10,6–12,7)	14,6 (13,6–15,5)
Matala mieliala	18,0 (17,2–18,8)	17,1 (15,9–18,3)	18,9 (17,9–19,9)
Onnellisuus	50,9 (49,9–51,9)	49,9 (48,4–51,5)	51,8 (50,5–53,1)
Väkivaltakokemukset	12,0 (11,3–12,7)	12,2 (11,1–13,3)	11,9 (11,0–12,7)
Luottamus, terveydenhuolto	52,5 (51,5–53,5)	53,7 (52,1–55,2)	51,4 (50,2–52,7)
Luottamus, sosiaalihuolto	36,8 (35,8–37,7)	36,9 (35,5–38,4)	36,6 (35,4–37,8)
Luottamus, oikeuslaitos	58,5 (57,5–59,4)	57,1 (55,5–58,6)	59,8 (58,6–61,1)
Luottamus, poliisi	74,7 (73,8–75,6)	73,3 (71,9–74,7)	76,0 (74,9–77,1)
Luottamus, ihmiset	60,2 (59,3–61,2)	57,9 (56,3–59,4)	62,6 (61,4–63,9)
Yksinäisyys	9,1 (8,5–9,7)	8,6 (7,7–9,5)	9,6 (8,8–10,3)
Naapuriapu	15,1 (14,4–15,8)	15,3 (14,2–16,3)	14,9 (14,0–15,8)
Aktiivinen osallistuminen	26,8 (25,9–27,6)	26,7 (25,3–28,0)	26,9 (25,8–28,0)
Kotitalouden tulojen riittävyyden hankaluus	35,6 (34,6–36,5)	35,2 (33,7–36,6)	36,0 (34,8–37,2)
Rahaa riittävästi tarpeisiin nähden	57,6 (56,6–58,6)	58,1 (56,6–59,6)	57,1 (55,8–58,4)
Tyytyväisyys asuinalueen olosuhteisiin	82,8 (82,1–83,6)	82,1 (80,9–83,3)	83,6 (82,6–84,5)